

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I N F O R M A C I J A

**O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
stanje 31. 12. 2002.**

Sarajevo, mart 2003.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. decembra 2002. godine po konačnim nerevidiranim podacima) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

U V O D	3
II. REFORMA BANKARSKOG SISTEMA	4
PRETPOSTAVKE REFORME	4
PRIVATIZACIJA I RESTRUKTURIRANJE	5
AGENCIJA ZA BANKARSTVO	5
BANKARSKA SUPERVIZIJA	5
OSNOVNI (BAZELSKI) PRINCIPI ZA EFEKTIVNU SUPERVIZIJU BANAKA I NJIHOVA PRIMJENA U FBIH	6
III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH	11
1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Dozvole za osnivanje i rad banaka, saglasnosti i odobrenja	11
1.2. Struktura vlasništva	11
1.3. Kadrovi	13
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilans stanja	15
2.1.1. Pasiva (Obaveze i kapital)	18
2.1.2. Aktiva i kvalitet aktive	20
2.1.3. Kapital – snaga i adekvatnost	25
2.2. Profitabilnost	27
IV. ZAKLJUČAK	30
P R I L O Z I	33

I. UVOD

Protekleu godinu u bankarskom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine obilježili su dalji rast, konsolidacija i stabilizacija sistema, zaoštavanje konkurencije, ponuda novih proizvoda i usluga i usvajanje izmjena i dopuna pravne regulative. Najkraće rečeno, tranzicija je u završnoj fazi. U narednom periodu može se očekivati sve potpunija primjena međunarodnih standarda u poslovanju i kreiranje ambijenta koji podrazumijeva savremeno tržište.

Prema dostavljenim nerevidiranim bilansima stanja, na isteku prošle godine ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH iznosila je 4,6 milijardi konvertibilnih maraka što je za 828 miliona ili 22 odsto više nego na isteku 2001. godine. Zadovoljavajuća stopa rasta sistema ostvarena je zahvaljujući isključivo ekspanziji privatnog bankarstva. U bankama u privatnom vlasništvu ostvaren je rast aktive od 25 odsto uz istovremeni pad sredstava u državnim bankama od devet odsto. Iz drugog ugla posmatrano, rast bilansne sume je posljedica povećanja depozitnih potencijala za 628 miliona ili 22 odsto i, što je posebno značajno, povećanja kapitala za 124 miliona ili za 25 odsto. Pri tome, u novcu je uplaćeno 114,3 miliona KM od čega je 110 miliona stiglo od stranih investitora. Dio tih sredstava iskorišten je za pokrivanje ranijih (83,7 miliona) gubitaka čime su nepokriveni gubici u sistemu svedeni sa 93 na 9,3 miliona KM, odnosno smanjeni za 90 odsto, ne računajući gubitke iz 2002. godine.

Na nivou bankarskog sistema, koji je činilo 29 banaka, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat. Prema izvještajima banaka, njih 20. su prošlu godinu okončale sa dobitkom od 39,7 miliona konvertibilnih maraka, a osam je iskazalo gubitak od 22,3 miliona KM. Dakle, na nivou sistema ostvarena je dobit od 17,4 miliona KM. Ovi pokazatelji ne obuhvataju Hercegovačku banku u koju je privremenu upravu uveo Visoki predstavnik.

Iako ročna struktura depozita još uvijek ne zadovoljava (75,9 odsto je kratkoročnih), posebno u poređenju sa ročnom strukturom kredita, bitno je naglasiti da se kontinuirano mijenja u korist dugoročnih tako da su oni u ukupnim depozitima povećali učešće sa 9,5 odsto (2000. godine) na 14,7 odsto (2001. godine) da bi u 2002. godini dostigli učešće od 24,1 odsto. Udio depozita u ukupnoj pasivi iznosi 76,8 odsto po čemu se naše banke približavaju svjetskim prosjecima koji se kreću oko 80 odsto.

Nakon buma u 2001. godini, štednja stanovništva nastavila je rast i u 2002. godini. Ukupni ulozi koje su građani povjerali bankama dostigli su iznos od 1,44 milijarde KM što je za 10 odsto više nego na kraju 2001. godine, a u poređenju sa 2000. godinom štednja je više nego utrostručena!

Kreditni portfelji banaka povećani su tokom prošle godine za 967 miliona KM ili za 56 odsto. Težište aktivnosti premješteno je na kreditne poslove sa stanovništvom. U tom sektoru povećanje je 637 miliona KM ili 102 odsto. Kod privatnih preduzeća rast je 40 odsto ili 308 miliona KM. Prisutna je ročna neusklađenost izvora i plasmana što se može negativno odraziti na likvidnost banaka u narednom periodu.

Uz zadovoljavajuće finansijske pokazatelje, prošlu godinu u bankarskom sektoru obilježili su dalja konsolidacija i stabilizacija sistema. Nakon burnih promjena u prethodnim godinama, u prošloj nije bilo povoda ni potrebe za uvođenje privremene uprave u bilo koju banku. Otvoren je jedan proces likvidacije (ICB) i to na zahtjev vlasnika banke. Obaveza obezbjeđivanja cenzusa od 15 miliona KM uplaćenog dioničkog kapitala ispunjena je uspješno. Većina banaka blagovremeno je obezbijedila sopstvenu dokapitalizaciju, a u funkciji rješavanja ovog problema došlo je do međusobnih spajanja ili pripajanja u kojim je učestvovalo 10 banaka čime je učinjen još jedan korak u okrupnjavanju dijelova sistema.

Mada je u prošloj godini došlo do jačanja kapitalne osnove banaka, evidentno je da se u ovom segmentu još uvijek kriju i slabosti koje mogu bitno uticati na sigurnost pojedinih banaka i sistema u cjelini. Kapitaliziranost banaka (odnos kapitala i aktive) je u opadanju. Sa 16,2 odsto u 2001. smanjena je na 15,4 odsto u 2002. godini. Uporedo, stopa adekvatnosti kapitala u sistemu pada – od 26,3 u 2000. godini smanjena je u 2001. na 22,4 da bi u prošloj godini spala na 19,8 odsto. U suštini rast kapitala, posebno u najvećim bankama, nije pratio rast rizične aktive. FBA će, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, poduzimati mjere da se ova slabost što prije otklanja.

Značajni rezultati postignuti su i u uvođenju novih bankarskih proizvoda. To se, posebno, odnosi na kartičarsko poslovanje. Šest banaka iz Federacije BiH je formiralo sopstveni procesni centar i već su izdale preko 11.000 domaćih kartica. Istovremeno, 12 banaka izdaje internacionalne debitne i kreditne

kartice. Daljem širenju ove vrste bezgotovinskog plaćanja punu pažnju trebaju posvetiti banke, ali i ostale institucije sistema.

Jedan broj banaka, za sada u skromnom obimu, krenuo je sa elektronskim bankarstvom, najavljuje se uvođenje SMS bankarstva, mreža bankomata je u fazi širenja ali još nije dovoljno razučena, uvodi se namjenska štednja za stambeno kreditiranje itd.

Banke su uspješno i u kratkom roku preuzele kompletan unutrašnji platni promet koji se sada odvija bez ikakvih problema. Međutim, to je donijelo i naglašenu opasnost da postanu «sudionici» pranja novca i finansiranja terorizma. Pokušaji te vrste su registrovani kao pojava na čijem otklanjanju banke poduzimaju određene mjere. Kao nadzorna institucija, FBA je saradivala sa bankama na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i koordinirano djelovala zajedno sa Finansijskom policijom, MUP-om, Poreskom upravom, Tužilaštvom... Na osnovu obavljenih 12 namjenskih kontrola u bankama i njihovim alociranim dijelovima i nalaza u redovnim kontrolama, FBA je nalogala poduzimanje mjera za otklanjanje utvrđenih slabosti i propusta i/ili izricala sankcije, odnosno podnosila prijave nadležnim organima.

Donošenjem, u augustu prošle godine, Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama nastavljen je kontinuitet reformi: pooštreni su opreznosni principi poslovanja, obezbijedena odgovarajuća zaštita javnih sredstava, uvedene nove obaveze u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma itd. Na osnovu ovakvih izmjena i dopuna, FBA je u zakonskom roku (do 24. XII 2002.) donijela nove, odnosno uskladila sa Zakonom ranije propise iz domena njenih ovlaštenja.

II. REFORMA BANKARSKOG SISTEMA

Kao ključni faktor finansijske stabilnosti u svakoj zemlji i jedan od bitnih preduslova uspješnosti ukupnih ekonomskih reformi, stabilnost i snaga bankarskog sektora postavljeni su kao ciljevi reforme i restrukturiranja bankarskog sektora u Federaciji BiH. Za takve planove, polazište je bilo:

- eliminisanje problema naslijeđenih iz prethodnog sistema i izazvanih ratnim dejstvima,
- transformacija vlasništva kroz privatizaciju kapitala u državnim bankama i njegovu prodaju u pretežno privatnim bankama,
- privlačenje stranih investitora i zaoštavanje konkurencije,
- poboljšanje efikasnosti i racionalnosti bankarskog poslovanja, jačanje kapitalne osnove, uvođenje međunarodnih standarda i novih proizvoda, prihvatanje svjetskih obrazaca organizacije, poslovanja i supervizije.

1. PRETPOSTAVKE REFORME

Težinu naslijeđenih problema možda najbolje ilustruje podatak da je na početku reformi negativni neto kapital u bankama iznosio oko četiri milijarde konvertibilnih maraka. Kad se tome doda neodgovarajuća, socijalistička i nedostatna zakonska regulativa, upliv države, nepostojanje tržišta, malobrojnost kadrova i drugi nedostaci, dobiva se slika kompleksnosti procesa i njegova vremenska zahtjevnost.

Nakon pet godina opšta je ocjena da su ostvareni bitni pomaci i postignuti značajni rezultati. Neto kapital u bankama danas je pozitivan i dostigao je iznos od 697 miliona konvertibilnih maraka. Došlo je do stabilizacije sistema, okrupnjavanja i jačanja banaka. Stvoren je zakonski okvir i kreirana podzakonska regulativa koja nagovještava da se u bankarskom sektoru iz tranzicijske prelazi u fazu stvaranja pravog tržišnog ambijenta.

Na žalost, uspješnu transformaciju u bankarstvu ne prate promjene u drugim sektorima, posebno u realnom sektoru koji stagnira što bi, ne dođe li do ubrzanijeg provođenja reformi, moglo biti kočnica daljeg razvoja bankarstva. Uz to, novi pomaci uslovljeni su obezbjeđivanjem primjerenog prilagođavanja zakonske regulative, prvenstveno uvođenjem adekvatnijih procedura za donošenje presuda i realizaciju izvršnih sudskih postupaka, odnosno poboljšanje pravne zaštite povjerilaca.

2. PRIVATIZACIJA I RESTRUKTURIRANJE

Proces privatizacije banaka trebao bi biti okončan u 2003. godini bilo promjenom titulara kapitala bilo likvidacijom.

Izvjesno je da će se broj banaka u Federaciji BiH i dalje smanjivati mada će taj proces teći sporije u odnosu na prethodni period. Obaveznost obezbjeđivanja novog cenzusa od 15 miliona KM uplaćenog dioničkog i neto kapitala dovela je u prošloj godini do više međusobnih spajanja i pripajanja banaka – Vakufska i Depozitna, Central profit i Travnička, Raiffeisen BH i Raiffeisen HPB, ABS i Šeh-in, Gospodarska Sarajevo i LT Komercijalna Livno.

Posmatrano po veličini aktive, došlo je do radikalnih promjena u sistemu. Samo u dvije najveće banke, čija je aktiva preko 500 miliona, koncentrisano je 35,9 odsto aktive sistema. U naredne tri banke, koje raspolažu imovinom između 300 i 500 miliona, nalazi se sljedećih 25,5 odsto ukupne aktive. Na drugoj strani, u Federaciji BiH osam banaka imalo je aktivu manju od 50 miliona KM. Strani investitori vlasnici su 67,3 odsto dioničkog kapitala u sistemu.

3. AGENCIJA ZA BANKARSTVO

Agencija za bankarstvo FBiH, kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je krajem 1996. godine i njen rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankarskog sistema, tržišno orijentisanog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) banaka. Zakonom o Agenciji utvrđeni su njeni osnovni zadaci koji se, u najkraćem, svode na izdavanje dozvola za osnivanje i rad banaka, donošenje podzakonskih akata, nadziranje rada banaka i poduzimanje mjera u skladu sa Zakonom što uključuje i uvođenje postupaka privremene uprave i likvidacije banaka, odnosno iniciranje postupaka stečaja nad bankama.

U provođenju reformi u bankarstvu Agencija je davala puni doprinos iako je, ne rijetko, bilo nerazumijevanja za mjere koje je poduzimala.

S osnovnim ciljem da zaštiti novac i interese deponenata, Agencija za bankarstvo FBiH je u periodu od svog osnivanja do kraja 2002. godine, kao mjeru uvela postupke privremene uprave u 19 banaka, a u jednu Visoki predstavnik. Od toga su tri još u toku. Privremena uprava u tri slučaja uspješno je okončana pripajanjem drugoj banci, postupak likvidacije je otvoren u 8 banaka, od čega su dva završena bez posljedica za deponente i dioničare, a jedan pripajanjem drugoj banci. Za šest banaka je kod nadležnih sudova iniciran postupak stečaja što su sudovi i prihvatili pa su postupci u toku. U toku je likvidacija četiri banke. Tokom 2002. godine nije uvedena ni jedna privremena uprava, a process likvidacije otvoren je u jednoj banci na zahtjev njenih vlasnika.

Svjetsko iskustvo i pravilo da se banke najčešće ruše “iznutra” potvrđeno je i u primjerima iz Federacije BiH. Analize obavljene tokom i nakon privremenih uprava i postupaka likvidacije pokazuju da su glavni uzroci problema u tim bankama poslovanje sa povezanim licima, nepridržavanje zakonskih i propisa koje donosi FBA i kriminal. Odgovornost za to je na menadžmentima i organima upravljanja banaka.

4. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Bazelski komitet za superviziju banaka još od 1975. godine proučava načine i donosi mjere kojim bi se pojačala finansijska stabilnost u cijelom svijetu.

S ciljem da promoviše i obezbijedi cjelokupnu makroekonomsku i finansijsku stabilnost, Bazelski komitet je 1997. godine usvojio dvadesetpet osnovnih principa koji se moraju poštovati da bi supervizorski sistem bio efikasan.

Principi su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uslovi ili regulisali rizici u finansijskim sistemima pojedinih zemalja. Principi se odnose na preduslove za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlaštenja supervizora i prekogranično bankarstvo.

Iako su u određenoj mjeri prilagođeni realnim uslovima u našoj zemlji, zakonski i podzakonski okvir za poslovanje banaka u Federaciji BiH najvećim dijelom su konzistentni međunarodnim standardima. Nesporno, stepen usaglašenosti ovdašnje regulative sa Bazelskim principima biće u narednom periodu povećan, tim prije što je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o bankama iz avgusta 2002. godine normirano (član 69.) da “Propisi koje donosi Agencija... zasnivaju se na osnovnim principima za superviziju banaka koje objavljuje Bazelski komitet za superviziju banaka.

5. OSNOVNI (BAZELSKI) PRINCIPI ZA EFEKTIVNU SUPERVIZIJU BANAKA I NJIHOVA PRIMJENA U FEDERACIJI BiH

Preduslovi za efektivnu superviziju

Princip 1: Efikasan sistem supervizije banaka će imati jasne odgovornosti i ciljeve za svaku agenciju uključenu u superviziju banaka. Svaka takva agencija treba imati radnu nezavisnost i adekvatna sredstva. Neophodan je i odgovarajući zakonski okvir za superviziju banaka, uključujući odluke vezane za dozvole bankarskim organizacijama i njihovu stalnu superviziju; ovlaštenja da se osigura poštivanje zakona kao i briga o sigurnosti i solidnosti i zakonska zaštita supervizora. Treba osigurati i aranžmane za razmjenu informacija među supervizorima i zaštitu povjerljivosti takvih informacija.

Primjena: Princip se sastoji se od šest dijelova. Može se ocijeniti da je regulativa u FBiH, posmatrano po pomenutim dijelovima, usklađena i primjenjivana u duhu ovog principa. Funkcija supervizije ima jasno određene uloge i dužnosti. Donesen je zakonski okvir koji omogućava postojanje nezavisne i samofinansirajuće Agencije. Potpuna usaglašenost sa Bazelskim principima postignuta je tokom 2002. godine kada je Visoki predstavnik donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za bankarstvo FBiH kojim je regulisan “ograničeni imunitet” FBA, njenog Upravnog odbora i njenih uposlenika. U okruženju nije izgrađeno jasno shvaćanje mjesta i uloge FBA pa se smatra da ni jedna banka ne bi smjela propasti ukoliko FBA efikasno radi. Osnovni principi navode da banke mogu propasti bez obzira na stepen supervizije. Odgovornost za poslovne rezultate banke je isključivo na njenom rukovodstvu, a rizici su na komitentima koji sami biraju banku kojoj će povjeriti svoje depozite.

Izdavanje dozvola i vlasničke strukture

Princip 2: Jasno moraju biti definisane aktivnosti dozvoljene institucijama kao što su banke koje imaju licencu i koje su predmet supervizije, a upotreba riječi “banka “ u nazivu treba biti kontrolisana koliko je to moguće.

Primjena: Zakon o bankama definiše aktivnosti banaka i ograničenja upotrebe riječi “banka”. Regulativa u potpunosti usklađena sa ovim principom.

Princip 3: Organ ovlašten za izdavanje dozvola (licenci) mora uspostaviti kriterije i odbaciti zahtjeve institucija koje ne zadovoljavaju te kriterije. U procesu izdavanja dozvola neophodno je, kao minimum, ustanoviti ocjenu vlasničke strukture bankarske organizacije, članova uprave, operativnog plana i interne kontrole, projekcije finansijskog stanja, uključujući kapitalnu osnovu. Kada je predloženi vlasnik ili matična organizacija inostrana neophodno je dobiti prethodni pristanak iz zemlje porijekla.

Primjena: U skladu sa Zakonom o bankama, FBA ima pravo uspostavljanja kriterija i odbijanja zahtjeva za osnivanje banaka. Donijela je Uputstvo za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine. Uputstvo je u potpunosti usaglašeno s ovim principom i dosljedno se primjenjuje.

Princip 4: Supervizori banaka moraju biti ovlašteni da ispituju i odbiju bilo kakav prijedlog da se izvrši transfer značajnog vlasničkog udjela ili većinskog učešća u postojećim bankama na druga (nova) lica.

Primjena: Prema Zakonu, značajno vlasničko pravo u banci preko 10, 33, 50 i 66,7 % ne može se steći ili povećati bez odobrenja FBA koja ima dovoljne ovlasti i utvrdila je procedure potrebne za provođenje Zakona i principa što je normirano i posebnim Uputstvom koje se striktno primjenjuje.

Princip 5: Supervizori banaka moraju biti ovlašteni da postave kriterije za preispitivanje velikih akvizicija i investicija od strane banaka te da osiguraju da filijale ili strukture banke ne izlože banku nepotrebnom riziku ili da ne ugroze efikasnu superviziju.

Primjena: Zakonom o bankama i odlukama FBA princip je razrađen, a regulativa i praksa usklađeni s njim.

Opreznosni propisi i zahtjevi

Princip 6: Supervizori banaka moraju postaviti razuman, odgovarajući minimum obaveznog adekvatnog kapitala za sve banke. Taj zahtjev mora odražavati rizike koje banke preuzimaju i mora definisati komponente kapitala, imajući na umu njihovu sposobnost da apsorbuju gubitke. Za banke koje su aktivne na međunarodnom polju ovaj obavezni kapital ne smije biti manji od onog koji je utvrđen bazelskim aktom o kapitalu i amandmanima na taj dokument.

Primjena: Zakonom i Odlukom FBA o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka definisane su komponente kapitala i način kako se njime upravlja. Zahtjevi su, općenito, konzistentni sa Bazelskim principima, ali nedostaje korelacija u odnosu na tržište, likvidnost i devizne rizike. Regulativa, najvećim dijelom, usklađena sa principom. U toku su aktivnosti na nadogradnji regulative kako bi princip, u cjelini, bio ispoštovan.

Princip 7: Esencijalni dio bilo kog sistema supervizije jeste procjena politika, prakse i procedura vezanih za davanje kredita i investiranje, te aktivno upravljanje kreditnim i investicijskim portfolijima.

Primjena: Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive i Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije, koje je donijela FBA, najkompleksniji su propisi kojim je detaljno razrađena klasifikacija aktive polazeći od kvaliteta kolaterala kao ključnog elementa. Ovim odlukama banke se obavezuju na reviziju svih područja rizika i upravo na tom planu su prisutni problemi. S jedne strane, nije rijetkost da interni revizori nisu nezavisni u radu (pod uticajem su članova upravnih odbora ili rukovodstva banke) pa u nekim slučajevima banke imaju dobre politike ali ih ne poštuju. S druge strane, dešava se da i eksterne revizorske kuće ne obave korektno svoj posao. Iako postoje dobri regulatorni okviri za procjenu kreditnog i investicionog rizika, problem je u njihovom poštivanju. Može se reći da je praksa prilično neusklađena sa principom 7. FBA će pratiti rad internih kontrola i eksternih revizora i, po potrebi, poduzimati odgovarajuće mjere.

Princip 8: Supervizori banaka moraju biti uvjereni da su banke uspostavile i da slijede adekvatne politike, prakse i procedure za procjenu kvaliteta aktive i da adekvatno usklađuju kreditne gubitke i rezerve za njih.

Primjena: Uspostavljeni su regulatorni okviri za adekvatne politike, prakse i procedure u bankama. Sa tog stanovišta, u velikoj mjeri postoji usklađenost sa principom. Problem je u ostvarenju: banke ne slijede u potpunosti zakone i odluke, prisutna su kadrovska ograničenja, transakcije sa povezanim licima i druge kritične situacije koje sužavaju prostor za rješavanje slabosti u bankama. U proteklom periodu FBA je provodila agresivniju primjenu ovlasti i sankcionisanje u ovim područjima što će se nastaviti do potpune primjene principa.

Princip 9: Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banke imaju sisteme za informisanje uprave i rukovodstva koji im omogućavaju da identifikuju koncentracije unutar portfolija. Supervizori moraju uspostaviti opreznosne limite kako bi ograničili izlaganje banke pojedinačnim dužnicima ili grupama povezanih dužnika.

- Primjena:** Polazeći od normi koje je utvrdio Zakon, Odluka FBA o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika detaljno propisuje ograničenja izloženosti kreditnom riziku i definiše lica povezana sa bankom. FBA insistira na primjeni Odluke iako u bankama postoje primjedbe na definiciju povezanih lica (smatraju da je preširoka) utvrđenu Izmjenama i dopunama Zakona o bankama i primijenjenu u Odluci.
- Princip 10:** Kako bi se spriječile zloupotrebe do kojih dolazi zbog kreditiranja povezanih lica, supervizori banaka moraju ustanoviti zahtjeve koji nalažu bankama da pri kreditiranju povezanih kompanija i pojedinaca poštuju propisana ograničenja, da se ovakvo kreditiranje efikasno nadzire te da se poduzimaju i drugi koraci kako bi se kontrolisali ili smanjili ovakvi rizici.
- Primjena:** Primjena postojećih odredbi Zakona i propisa FBA je dovoljna da se spriječe zloupotrebe u kreditiranju povezanih lica. Međutim, još uvijek postoji nedostatak osnovne kreditne kulture i vjerovanje dioničara da je banka organizovana prvenstveno da zadovoljava njihove potrebe. U pravilu, ovakve situacije završavaju privremenom upravom, likvidacijom ili stečajem banaka. Da bi se obezbijedila potpuna usklađenost trebalo bi pojačati frekvencije kontrole kod banaka kod kojih je ova pojava izražena.
- Princip 11:** Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banke imaju adekvatne politike i procedure za identifikaciju, nadzor i kontrolu rizika zemlje i rizika transfera u aktivnostima međunarodnog kreditiranja i investicija te za održavanje odgovarajućih rezervi za ove rizike.
- Primjena:** Zakon o bankama ne navodi detaljno šta je to rizik zemlje. Jedino ograničenje sadržano je u Odluci FBA o minimumu standarda za upravljanje deviznim rizikom. Ne postoji redovni proces za procjenu rizika zemlje. Iako, za sada, u Federaciji nema banaka koje u značajnijem obimu plasiraju kredite ili investiraju van zemlje, potrebno je postupno stvarati odgovarajuću regulative za budućnost, na čemu FBA radi .
- Princip 12:** Supervizori banaka moraju biti uvjereni da su banke uspostavile sistem koji tačno mjeri, nadzire i adekvatno kontroliše tržišne rizike. Supervizori trebaju imati ovlaštenja da nameću određena ograničenja i/ili određene zahtjeve za kapitalom kod izloženosti tržišnom riziku, kada je to opravdano.
- Primjena:** Ni u Zakonu o bankama ni u odlukama FBA ne uzimaju se u obzir svi aspekti tržišnog rizika, odnosno rizika koji se veže za poslovanje vrijednosnim papirima i finansijskim derivatima. Ne postoje eksplicitni zahtjevi za banke da kreiraju politike i procedure za identifikaciju, mjerenje, nadziranje i kontrolu tržišnog rizika, odvojeno od deviznog rizika. Izmjenama i dopunama Zakona o bankama i odgovarajućom Odlukom FBA otvorena je mogućnost nametanja određenih ograničenja kao i postavljanje oštrijih zahtjeva za kapital kada se ocjeni da to zahtjeva nivo izloženosti rizicima. Treba uzeti u obzir da je naše finansijsko tržište tek u začetku, ali je neophodno raditi na dodatnoj regulativi i pripremati se za budućnost.
- Princip 13:** Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banke imaju sveobuhvatne procedure upravljanja rizikom (uključujući odgovarajući nadzor od strane odbora i viših direktora) kako bi identifikovale, mjerile i kontrolisale sve druge bitne rizike i, kada je to potrebno, držale kapital za te rizike.
- Primjena:** Kako su do sada u bankarskom sistemu dominirali tradicionalni rizici, FBA se, prvenstveno, bavila kreditnim rizikom, pronevjerama i zloupotrebama povezanih lica, što, uglavnom, podrazumijeva kreditne funkcije. Gubici, međutim, mogu nastati i u netradicionalnim područjima što će sa razvojem bankarstva biti sve prisutnije. Mora se obezbijediti upravljanje rizikom u svim područjima djelovanja institucija pod nadzorom. FBA će pripremiti posebnu odluku o tome.
- Princip 14:** Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banke imaju interne kontrole adekvatne prirodi i stepenu njihovog poslovanja. Ove kontrole treba da uključe: jasne aranžmane za prenos ovlaštenja i odgovornosti; odvajanje od funkcija koje stvaraju obaveze za banku, isplaćivanja bankovnih sredstava i računovodstva aktive i pasive; usklađivanje ovih procesa; sigurno čuvanje imovine i odgovarajuća nezavisna interna ili eksterna revizija i funkcije usklađenosti da bi se testiralo praćenje ovih kontrola kao i primjenjivanje zakona i propisa.

Primjena: Interna kontrola i revizija funkcioniše u svim bankama, ali je, ne rijetko, pod uticajem rukovodstva banke. U skladu sa Zakonom, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima interne kontrole u bankama i Odluku o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama. FBA će pratiti primjenu ovih odluka i poduzimati odgovarajuće mjere.

Princip 15: Supervizori banaka moraju odrediti da banke imaju adekvatne politike, prakse i procedure, uključujući striktna pravila “poznavanja komitenta”, koji treba da promovisu visoke profesionalne i etičke standarde u finansijskom sektoru i da spriječe namjerno ili nenamjerno iskorištavanje banke od strane kriminalnih faktora.

Primjena: FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma što u osnovi čini pravilo “poznavanja komitenta”. Banke su počele primjenjivati ovu Odluku, a kontrolorima FBA je neophodna posebna obuka i nova znanja za otkrivanje finansijskog kriminala. Mada je FBA saradivala sa drugim institucijama i pomagala u poduzimanju mjera da se bankarski sistem ne koristi za pranje novca i druge kriminalne aktivnosti, zbog sporosti i slabosti postupaka krivičnog gonjenja ti napori davali su samo djelomične rezultate. Tim prije što, do nedavno, u Federaciji BiH “pranje novca” čak nije bilo krivično djelo. Mora se dodatno dograditi zakonska regulativa i dalje raditi na osposobljavanju kontrolora.

Metoda stalnog nadzora banaka

Princip 16: Efikasan sistem supervizije banaka treba da se sastoji od određenih oblika nadzora na licu mjesta (on – site) i na osnovu izvještaja (off – site).

Primjena: Prisutne su obje forme supervizije (on – site i off – site) čije su aktivnosti koordinirane. FBA je razradila procedure za procjenu rizika u bankama koji su potpuno u skladu sa ovim principom.

Princip 17: Supervizori banaka moraju redovno održavati kontakte sa rukovodstvom banke i dobro poznavati funkcionisanje institucije.

Primjena: FBA održava kontakt sa bankama, ali nema program sastanaka s njima. Osnivanje Udruženja banaka otvara mogućnost efikasnije i kvalitetnije komunikacije. Na žalost, FBA je bila preokupirana naslijeđenim problemima pa je u proteklom periodu bila pretežno angažovana na provođenju privremenih uprava, praćenju realizacije izdatih naloga, procesima likvidacije i sl. Smanjenje broja banaka, odnosno “eliminisanje” iz sistema problematičnih institucija i formiranje Udruženje banaka obezbjeđuju bitan preduslov dosljednije primjene ovog principa.

Princip 18: Supervizori banaka moraju imati instrumente za prikupljanje, pregled i analiziranje izvještaja i statističkih podataka banaka na pojedinačnim i konsolidovanim osnovama.

Primjena: Informacije koje prikuplja FBA su u ostalim područjima dovoljne i potpune izuzev za oblast kontrole konsolidovanih bilansa. U prvom polugodištu 2003. godine ovo će biti u potpunosti riješeno.

Princip 19: Supervizori banaka moraju imati mogućnost da nezavisno utvrde valjanost informacija, bilo provjerom na licu mjesta bilo korištenjem vanjskih revizora.

Primjena: FBA može vršiti provjere u potpunosti i to čini značajan dio njenih aktivnosti. Neophodno je nastaviti sa promovisanjem međunarodnih računovodstvenih i revizorskih standarda kako bi se i time otklonile devijacije i netačnosti u izvještajima banaka, unificirali izvještaji i eksterne revizorske kuće obavezale na njihovu primjenu.

Princip 20: Bitan element supervizije banaka je sposobnost supervizora da nadzire bankarsku grupaciju na konsolidovanoj osnovi.

Primjena: Kako ovo pitanje postaje aktuelno i u našem bankarskom sistemu, moraju se donijeti odgovarajuće regulative kako bi se ovaj princip primijenio na adekvatan način.

Neophodne informacije

Princip 21: Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banka vodi odgovarajuće evidencije u skladu sa načelima i pravilima knjigovodstva što će omogućiti supervizorima da imaju uvid u finansijsko stanje banke i profitabilnost njenog poslovanja. Banka treba da redovno objavljuje finansijske izvještaje koji odražavaju njeno realno stanje.

Primjena: Izmjenama i dopunama Zakona o bankama pojačana je obaveza banaka da u medijima objavljuju u skraćenom obliku izvještaj vanjskog revizora o godišnjem finansijskom iskazu. Uz to, banke su obavezne na kraju svakog prvog polugodišta da objave nerevidirani polugodišnji izvještaj koji uključuje bilans stanja sa vanbilansom, bilans uspjeha, iskaz o novčanim tokovima kao i imena članova nadzornog odbora, uprave i svih dioničara koji imaju više od 5% dionica sa glasačkim pravom. Ovim je bitno unaprijeđena transparentnost bankarskog sektora koja će za rezultat imati jačanje finansijske discipline i učvršćivanje povjerenja u banke.

Zvanična ovlaštenja supervizora

Princip 22: Bankarski supervizori moraju imati na raspolaganju adekvatne supervizorske mjere za pravovremene korektivne akcije kada banke propuste da ispune opreznosne zahtjeve (kao što su minimalne stope adekvatnosti kapitala), kada postoje prekršaji propisa ili kada su deponenti ugroženi na bilo koji način. U ekstremnim okolnostima ovo podrazumijeva i mogućnost oduzimanja bankarske dozvole ili preporuku za njeno ukidanje.

Primjena: Zakonom su FBA date neophodne ovlasti. Težište aktivnosti trebalo bi pomjeriti na “proaktivni” pristup čime bi se pokušale preduprijeti krizne situacije koje, prema iskustvima iz svijeta, nije moguće u cjelini izbjeći, bez obzira na frekvenciju i kvalitet supervizije.

Bankarstvo preko granica

Princip 23: Supervizori banaka moraju provoditi globalno konsolidovanu superviziju svojih međunarodno aktivnih bankarskih organizacija, adekvatno ih nadzirući i primjenjujući opreznosne norme na sve aspekte poslovanja ovih bankarskih organizacija širom svijeta, a prije svega na njihove filijale u inostranstvu, zajednička ulaganja u supsidijarna lica.

Princip 24: Ključna komponenta konsolidovane supervizije je uspostavljanje kontakta i razmjene informacija sa drugim uključenim supervizorim, prije svega supervizorskim organima zemlje domaćina.

Princip 25: Bankarski supervizori moraju zahtijevati da lokalne operacije stranih banaka budu vršene uz postizanje istih visokih standarda koji važe za domaće institucije i mora postojati ovlaštenje za razmjenu neophodnih informacija sa supervizorima iz zemlje porijekla strane banke sa ciljem vršenja konsolidovane supervizije.

Primjena: U Federaciji BiH još nema stvarno “međunarodno aktivnih” bankarskih institucija, ali se u narednom periodu može očekivati ekspanzija nekih banaka na tržišta u susjedstvu. Principi su, za sada, neprimjenjivi. Na primjeni su poduzete prethodne aktivnosti: sa Bankom Slovenije potpisan je memorandum o saradnji, a slični dokumenti pripremaju se sa nadležnim supervizorskim institucijama iz Austrije i Republike Hrvatske.

Razmjena informacija dogovorena sa Bankom Slovenije, a sličan aranžman predstoji sa Austrijom i Hrvatskom. U Federaciji BiH posluju i banke čiji vlasnici su iz Turske, Italije i arapskih zemalja s čijim supervizorskim kućama treba dogovoriti zvanične sporazume o razmjeni informacija.

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH

Dozvole za obavljanje bankarskih poslova, koje izdaje FBA, sa 31. 12. 2002. godine imalo je 29 banaka u Federaciji BiH i sve su obavljale bankarsku djelatnost. Obavezu redovnog izvještavanja izvršavale su sve banke izuzev Hercegovačke banke d.d Mostar čiji finansijski pokazatelji nisu obuhvaćeni ovom Informacijom. FBA je, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, vršila kontrole izvještaja (off site kontrole) banaka kao i kontrole na licu mjesta (on site).

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Dozvole za osnivanje i rad banaka, saglasnosti i odobrenja

U 2002. godini FBA je ukinula pet bankarskih dozvola: Depozitnoj banci d.d. Sarajevo zbog statusne promjene pripajanja Vakufskoj banci d.d. Sarajevo, Šeh-in banci d.d. Zenica zbog statusne promjene pripajanja ABS banci d.d. Sarajevo, Mostarskoj gospodarskoj banci d.d. Mostar zbog statusne promjene pripajanja Gospodarskoj banci d.d. Mostar, International Commercial Bank p.l.c. Sarajevo Internacionalnoj komercijalnoj banci d.d. Sarajevo nad kojom je otvoren likvidacioni postupak po osnovu Zahtjeva Skupštine Banke i Travničkoj banci d.d. Travnik zbog statusne promjene pripajanja Central Profit banci d.d. Sarajevo. U istom periodu izdata je dozvola za osnivanje i rad HVB Banci BiH d.d. Sarajevo.

Na kraju 2002. godine banke iz Federacije BiH imale su sedam organizacionih dijelova koji posluju u Republici Srpskoj, a šest su otvorile banke iz Republike Srpske u Federaciji.

Privremenu upravu na dan 31. 12. 2002. godine imale su tri banke:

- Gospodarska banka d.d. Mostar,
- Hercegovačka banka d.d. Mostar i
- UNA banka d.d. Bihać

Izuzev Hercegovačke banke d.d. Mostar, u kojoj je privremena uprava uvedena odlukom Visokog predstavnika za BiH, u ostalim je razlog uvođenja privremene uprave bilo neispunjavanje zakonom propisanih uslova poslovanja.

Dozvolu za obavljanje unutrašnjeg platnog prometa 31. 12. 2002. godine imalo je 28 banaka, sve za međubankarske transakcije. U odnosu na 31. 12. 2001. godine dozvolu za međubankarske transakcije dobila je HVB Bank BiH d.d. Sarajevo. Apliciranje za dobijanje dozvole za obavljanje unutrašnjeg platnog prometa je otvoren proces.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 31. 12. 2002. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama² je sljedeća:

U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu	23 banke	(79,3%)
U državnom i pretežno državnom vlasništvu	6 banaka	(21,7%)

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala³.

---

1 Kriterij podjele banaka po vrsti vlasništva je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

2 Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i na osnovu registracija kod nadležnih sudova svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do globalne strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa stanjem 31. 12. 2002. godine.

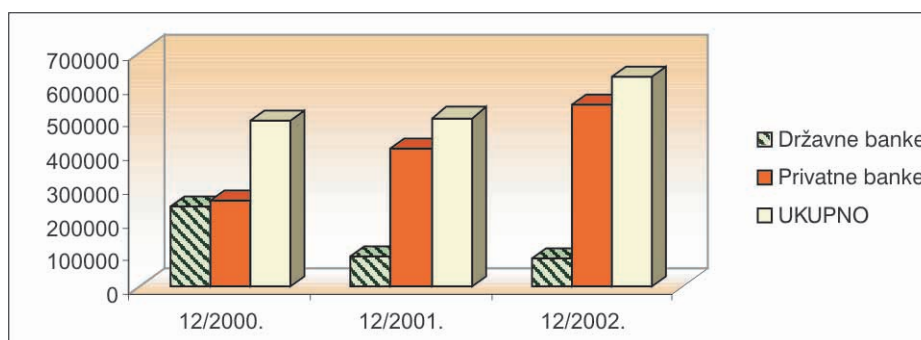
3 Podatak iz bilansa stanja po shemi FBA.

Tabela 1 : Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

- 000 KM -

BANKE	31.12.2000.		31.12.2001. ¹		31.12.2002.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	240.139	48%	90.800	18%	85.834	14%	38	95
Privatne banke	255.135	52%	413.691	82%	542.664	86%	162	131
U K U P N O	495.274	100%	504.491	100%	628.498	100%	102	122

Grafikon 1: Pregled strukture vlasništva (ukupan kapital)

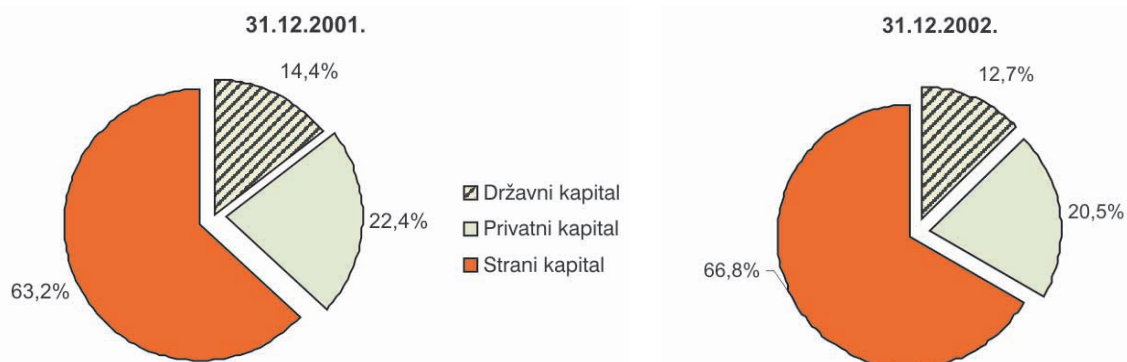

Detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala⁵ banaka u Federaciji BiH dobije se analizom učešća državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka.

Tabela 2 : Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala - u 000 KM-

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2000.		31.12.2001.		31.12.2002.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Državni kapital	220.847	42,9	65.862	14,4	68.875	12,7	30	105
Privatni kapital (rezidenti)	159.325	30,9	102.943	22,4	110.605	20,5	65	107
Strani kapital (nerezidenti)	135.201	26,2	289.951	63,2	360.758	66,8	215	124
U K U P N O	515.373	100,0	458.756	100,0	540.238	100,0	89	118

Grafikon 2: Pregled strukture vlasništva (dionički kapital)

⁴ U svim tabelama podaci sa stanjem na dan 31.12.2001.godine su iz revidiranih finansijskih izvještaja (nakon obavljene eksterne revizije).

⁵ Vlasništvo na dioničkim kapitalom, prema podacima dobijenim od banaka.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u dva segmenta: privatizacija postojećeg državnog kapitala u većinskim privatnim bankama i dalji priliv stranog kapitala (najvećim dijelom stranih banaka).

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu banaka sa 31. 12. 2002. godine niži je za 1,7% u odnosu na 31. 12. 2001. godine, a što je rezultat porasta i u apsolutnom iznosu i procentualno učešća stranog kapitala. U strukturi dioničkog kapitala sa 31. 12. 2002. godine udio preostalog državnog kapitala u privatnim bankama je svega 1% ili 6,4 miliona KM.

Najveće izmjene u vlasničkoj strukturi u 2002. godini odnose se na učešće kapitala privatnog (domaćeg) sektora i stranog kapitala.

U odnosu na 31. 12. 2001. godine učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom kapitalu bankarskog sektora smanjeno je sa 22,4% na 20,5%, dok je istovremeno povećano učešće stranog kapitala sa 63,2% na 66,8%. Ove promjene se odnose na većinski privatne banke, a rezultirale su po dva osnova: s jedne strane ulazak stranog kapitala putem kupovine dionica (promet dionicama) od postojećih vlasnika (rezidenata-pravnih i fizičkih osoba), a s druge strane najvećim dijelom po osnovu dokapitalizacije osam banaka u stranom ili većinski stranom vlasništvu.

Reformski pomaci i stabilizacija stanja u bankarskom sistemu doveli su do većeg priliva stranog kapitala i to prvenstveno stranih banaka. Pozitivan trend povećanja učešća stranog kapitala u bankama u Federaciji vjerovatno će biti nastavljen i u narednom periodu.

1. 3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 31. 12. 2002. godine bilo je zaposlenih ukupno 5.101 radnik, od čega u bankama s većinskim državnim kapitalom 11%, a u privatnim bankama 89%.

Tabela 3 : Zaposleni u bankama FBiH

BANKA	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS	
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.	3:2	4:3
1	2	3	4	5	6
Državne banke	1.253	554	558	44	101
Privatne banke	3.036	4.056	4.543	134	112
UKUPNO	4.289	4.610	5.101	107	111
Broj banaka	37	32	28		

U odnosu na 31. 12. 2001. godine broj zaposlenih je povećan za 11% ili 491 radnika i to uglavnom u privatnim bankama.

Porast broja zaposlenih u bankama je uvjetovan novim poslovima, odnosno povećanjem obima poslovanja, širenjem mreže poslovnih jedinica i početkom poslovanja jedne nove banke.

Tabela 4 : Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS	
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.	3:2	4:3
1	2	3	4	5	6
Visoka stručna sprema	1.334	1.434	1.683	107	117
Viša stručna sprema	405	467	533	115	114
Srednja stručna sprema	2.331	2.483	2.665	107	107
Ostali	219	226	220	103	97
UKUPNO	4.289	4.610	5.101	107	111

U posmatranom periodu najveća stopa rasta od 17% zabilježena je u grupi sa visokom stručnom spremom, dok je broj zaposlenih sa višom stručnom spremom povećan za 14%.

Jedan od pokazatelja uspješnosti bankarskog sistema, te pojedinačne banke, jeste omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje uspješnosti u poslovanju i banke i sistema u cjelini.

Tabela 5 : Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2000.			31.12.2001.			31.12.2002.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	1.253	772.559	616	554	378.256	684	558	345.592	619
Privatne	3.036	1.766.760	582	4.056	3.390.231	836	4.543	4.250.496	936
UKUPNO	4.289	2.539.319	592	4.610	3.768.487	818	5.101	4.596.088	901

Na kraju 2002. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 901 hiljada KM aktive, što je bolje nego na kraju 2001. godine. Kod državnih banaka ovaj pokazatelj je lošiji od istog za privatne banke, odnosno bankarski sektor.

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 280 hiljada KM do 1.989 hiljada KM aktive po zaposlenom. Dvanaest banaka imalo je aktivu po zaposlenom manju od 500 hiljada KM što ukazuje na prevelik broj zaposlenih u odnosu na visinu aktive, a u vezi s tim visoki operativni troškovi negativno se odražavaju na profitabilnost ovih banaka. S druge strane, kod 11 banaka iznos aktive po zaposlenom je veći od jednog miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- informacije o bilansu stanja za sve banke (po shemi MMF-a i po shemi FBA) koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno uz bilans stanja po shemi FBA koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama,
- informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženost deviznom riziku, a na osnovi propisanih izvještaja od strane FBA (tromjesečno),
- informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaje o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobijene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na : pasivni , neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka sa većinskim državnim kapitalom⁶.

⁶ Neke od državnih banaka u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država.

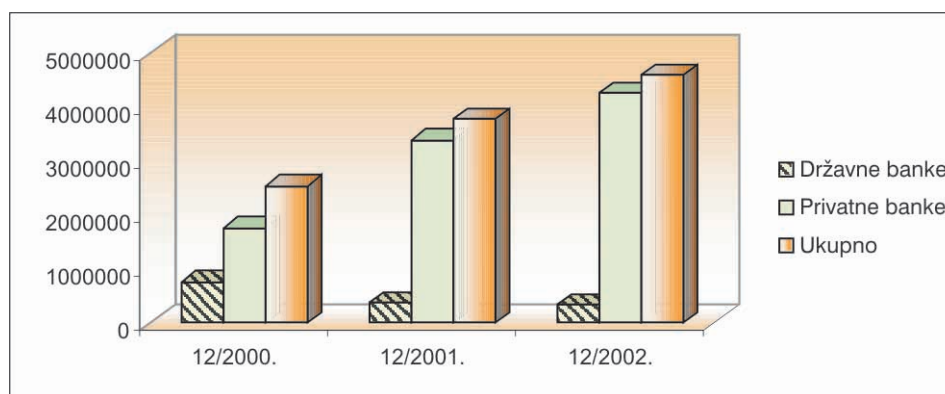
2.1. Bilans stanja

Ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH, prema dostavljenim bilansima stanja na dan 31. 12. 2002. godine, iznosila je 4,6 milijardi KM, što je za 22% ili 828 miliona KM više u odnosu na stanje 31. 12. 2001. godine.

Tabela 6 : Bilans stanja

O P I S	IZNOS (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
A K T I V A (I M O V I N A) :					
Novčana sredstva	1.025.813	1.783.234	1.595.153	174	89
Vrijednosni papiri	4.352	51.436	73.150	1.182	142
Plasmani drugim bankama	20.311	25.355	19.952	125	79
Kreditni- neto	1.142.650	1.572.159	2.503.585	138	159
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	283.436	273.981	299.250	97	109
Ostala aktiva	62.757	62.322	104.998	99	165
UKUPNA AKTIVA	2.539.319	3.768.487	4.596.088	148	122
P A S I V A :					
O B A V E Z E					
Depoziti	1.763.000	2.900.613	3.528.209	165	122
Uzete pozajmice od drugih banaka	6.761	5.550	3.352	82	60
Obaveze po uzetim kreditima	188.448	253.269	313.010	134	124
Ostale obaveze	85.836	104.564	123.019	122	118
K A P I T A L					
Kapital	495.274	504.491	628.498	102	125
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	2.539.319	3.768.487	4.596.088	148	122

Grafikon 3 : Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

U odnosu na prethodnu 2001. godine kada je ostvarena visoka stopa rasta bilansne sume od 48% (najznačajniji faktori koji su utjecali na to: poboljšanje stanja bankarskog sektora, uvođenje sistema osiguranja depozita, prenos unutrašnjeg platnog prometa na banke, te krajem godine konverzija stranih valuta u euro), može se zaključiti da je u 2002. godini ostvarena umjerena stopa rasta. Međutim, ista se odnosi isključivo na sektor privatnih banaka kod kojih je aktiva povećana za 25% ili 860 miliona KM, dok su državne banke kao sektor na kraju 2002. godine imale aktivnu manju za 9% ili 33 miliona KM.

Iako je trend rasta bilansne sume na nivou sistema nastavljen, analitički podaci po bankama pokazuju da osam banaka (četiri državne i četiri privatne banke) imaju aktivnu manju u odnosu na prethodnu 2001. godinu. Istovremeno deset banaka (sve privatne) je imalo stopu rasta aktive preko 20% (kod tri banke je to rezultat statusnih promjena pripajanja drugih banaka). Ipak treba istaći da se od ukupnog rasta bilansne sume u 2002. godini oko 67% iznosa (552 miliona KM) odnosi na tri najveće banke (po visini aktive) u sistemu.

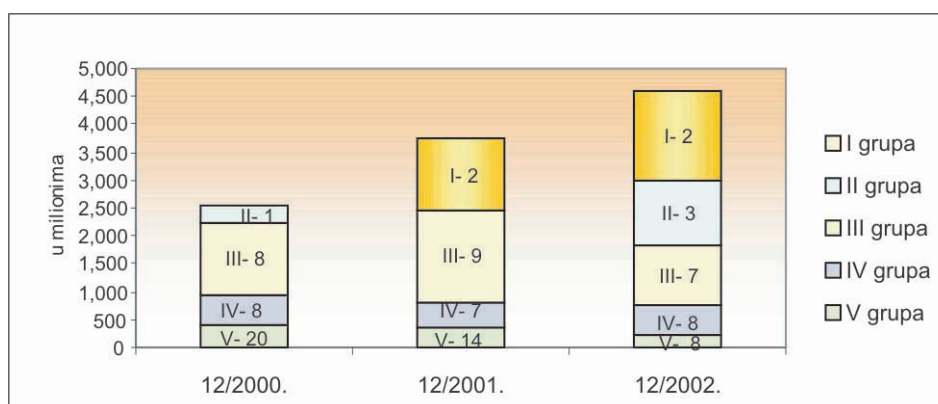
Ako se bankarski sistem analizira s aspekta veličine aktive i određenih grupa u okviru toga, može se zaključiti da je i dalje prisutan trend rasta banaka iz prve tri grupe (aktive preko 100 miliona KM). S druge strane, 16 banaka ima aktivu manju od 100 miliona KM, s tim da se smanjuje i njihov broj i aktiva u apsolutnom iznosu i relativno kroz učešće u ukupnoj aktivni bankarskog sistema, što je pozitivan trend u cilju okrupnjavanja i jačanja bankarskog sektora.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka⁷ u ukupnoj aktivni kroz periode (iznosi su u milionima KM) :

Tabela 7: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode

IZNOS AKTIVE	31.12.2000.			31.12.2001.			31.12.2002.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
Preko 500	-	-	-	1.315	34,9	2	1.606	34,9	2
300 do 500	309	0,1	1	-	-	-	1.171	25,5	3
100 do 300	1.272	50,2	8	1.632	43,3	9	1.072	23,3	7
50 do 100	576	22,7	8	460	12,2	7	543	11,8	8
Ispod 50	382	15,0	20	362	9,6	14	204	4,5	8
UKUPNO	2.539	100,0	37	3.769	100,0	32	4.596	100,0	28

Grafikon 4 : Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode

Pokazatelj dalje koncentracije u visini aktive kod manjeg broja banaka jeste podatak da je učešće 12 najvećih banaka u ukupnoj aktivni bankarskog sektora na kraju 2002. godine iznosilo oko 84% ili 3.849 miliona KM (na kraju 2001. godine 78,2% ili 2.947 miliona KM). Značajan pomak napravljen je u posljednjoj grupi (aktiva manja od 50 miliona KM) gdje je smanjen i broj banaka (sa 14 na kraju 2001. godine na osam u 2002. godini) i učešće njihove aktive (sa 9,6% na 4,5%). To je najvećim dijelom rezultat ostvarenog restrukturiranja bankarskog sektora u 2002. godini kroz statusne promjene pripajanja (četiri banke) i likvidaciju jedne banke. Proces daljeg smanjenja broja banaka s aktivom manjom od 50 miliona KM biće nastavljen i u 2003. godini, s obzirom da se u ovoj grupi nalaze četiri državne banke (dvije pod privremenom upravom), a jedna banka je u drugom mjesecu 2003. godine završila postupak spajanja s bankom koja je po visini aktive uključena u četvrtu grupu.

Rast bilansne sume je uglavnom rezultat porasta u izvorima depozitnog potencijala (za 22% ili 628 miliona KM) i kapitala (za 25% ili 124 miliona KM).

S druge strane, u aktivni (imovini) banaka najznačajniju stopu rasta od 56% ili 967 miliona KM imali su krediti⁸, dok su novčana sredstava smanjena za 11% ili 188 miliona KM.

⁷ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

⁸ Bruto-kreditni (podatak iz bilansa stanja)

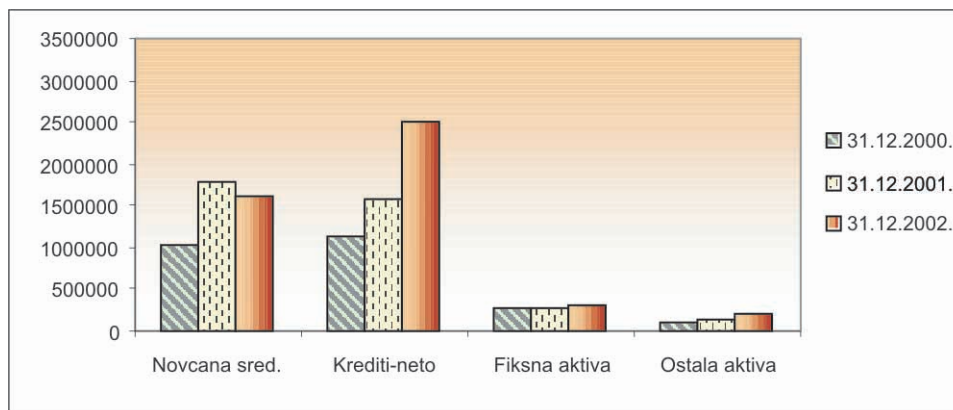
U sljedećoj tabeli i grafikonima dat je uporedni pregled najznačajnijih bilansnih pozicija aktive i pasive bilansa banaka :

Tabela 8 : Struktura bilansa banaka

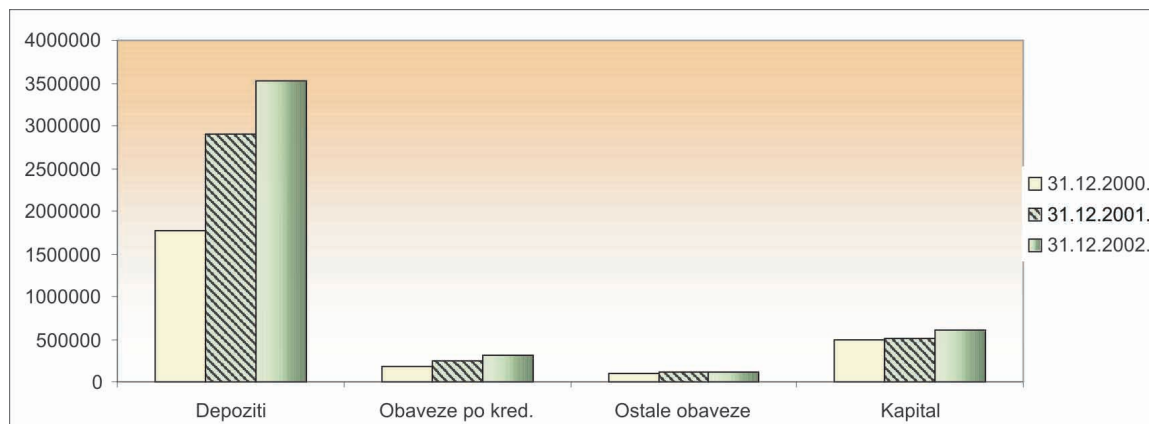
- u % -

O P I S	UČEŠĆE		
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.
A K T I V A (I M O V I N A) :			
Novčana sredstva	40,4	47,3	34,7
Vrijednosni papiri	0,2	1,4	1,6
Plasmani drugim bankama	0,8	0,7	0,4
Kreditni- neto	45,0	41,7	54,5
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	11,2	7,2	6,5
Ostala aktiva	2,4	1,7	2,3
UKUPNO AKTIVA	100,0	100,0	100,0
P A S I V A :			
O B A V E Z E			
Depoziti	69,4	77,0	76,8
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,3	0,2	0,1
Obaveze po uzetim kreditima	7,4	6,7	6,8
Ostale obaveze	3,4	2,7	2,6
K A P I T A L			
Kapital	19,5	13,4	13,7
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	100,0	100,0	100,0

Grafikon 5 : Struktura aktive bilansa banaka

Grafikon 6 : Struktura pasive bilansa banaka

U strukturi pasive bilansa banaka nije bilo značajnijih promjena i depozitni potencijal sa stopom učešća od 76,8% je i dalje dominantan u formiranju finansijskog potencijala banaka.

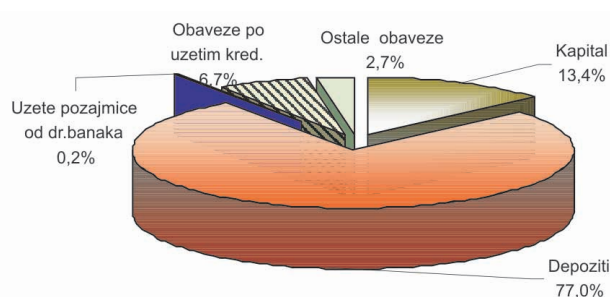
Najznačajnija promjena u strukturi aktive je povećanje učešća kredita za cca 13%, tako da sa 31. 12. 2002. godine neto krediti čine 54% imovine banaka. Istovremeno, učešće novčanih sredstava smanjeno je za isti procenat (sa 47% na 35%). Ova promjena u strukturi imovine banaka je dobra s aspekta profitabilnosti banaka, jer se sredstva plasiraju s ciljem ostvarenja kamatnih prihoda. Međutim, dalji rast rizične aktive, odnosno kredita primarno znači rast kreditnog rizika, što mora biti praćeno i odgovarajućim rastom kapitala, a isto zahtijeva od menadžmenta banaka uspostavljanje djelotvornih sistema za identifikaciju, mjerenje, kontrolu i nadziranje svih rizika kojima je banka izložena u poslovanju.

Banke u Federaciji BiH i dalje drže značajna novčana sredstva na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu gdje je na kraju 2002. godine bilo deponovano 64% ili 1,0 milijarda KM od ukupnih novčanih sredstava što je u odnosu na 2001. godinu povećanje za 20%. Učešće sredstava na računima rezervi kod Centralne banke BiH i u trezorima banaka je smanjeno u odnosu na prethodnu godinu (sa 36% na 23%, odnosno sa 20% na 13%), a što je u direktnoj vezi s porastom kreditnih plasmana banaka u 2002. godini.

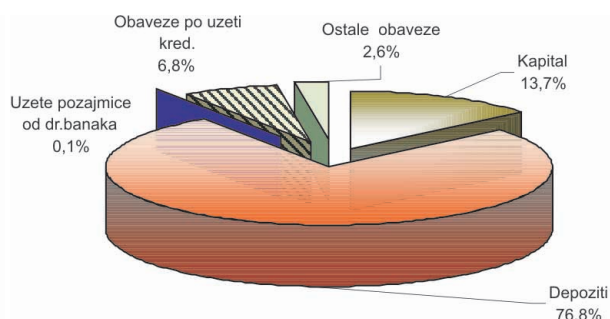
2. 1. 1. Pasiva (obaveze i kapital)

Struktura obaveza i kapitala u bilansu stanja banaka sa 31. 12. 2002. godine može se sagledati iz sljedećeg grafikona:

**Grafikon 7 : Struktura pasive banaka
31.12.2001.**

31.12.2002.

Struktura pasive ostala je skoro nepromijenjena, tako da i dalje depoziti kao primarni izvor finansiranja imaju najveće učešće od 76,8%.

Depoziti su u 2002. godini povećani za 22% ili 628 miliona KM i to isključivo kod privatnih banaka (za 25% ili 655 miliona KM), dok su kod državnih banaka depoziti manji u odnosu na kraj 2001. godine za 11% ili 27 miliona KM. To se odrazilo i na promjenu učešća tih sektora u ukupnim depozitima, tako da je na kraju 2002. godine 94% od ukupnih depozita bilo u privatnim bankama (isti pokazatelj za 2001. godinu je 91%) a u državnim svega 6% (2001. godine 9%).

Kod privatnih banaka učešće depozita u pasivi iznosi 78%, a kod državnih 65%.

Trend koncentracije depozita u bankama koje imaju istovremeno i najveću aktivu je nastavljen, tako da se sa 31. 12. 2002. godine u pet najvećih banaka nalazilo 67% ukupnih depozita ili 2.374 miliona KM. Takođe pokazatelj koncentracije depozita je i podatak da se 85% od ukupnih depozita nalazi u samo deset banaka.

Positivan trend poboljšanja ročne strukture depozita nastavljen je i u 2002. godini, iako i dalje nije zadovoljavajuća. Učešće dugoročnih depozita u odnosu na kraj 2001. godine povećano je za devet odsto (sa 15% na 24%), koliko je istovremeno smanjeno učešće kratkoročnih depozita, što se vidi u sljedećoj tabeli :

Tabela 9 : Ročna struktura depozita

- u 000 KM-

DEPOZITI	31.12.2000.		31.12.2001.		31.12.2002.	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %
Štednja i dep. po viđenju	1.277.824	72,5	1.779.672	61,4	2.010.579	57,0
Do 3 mjeseca	168.255	9,5	413.465	14,2	317.862	9,0
Do 1 godine	149.578	8,5	280.243	9,7	349.586	9,9
1. Ukupno kratkoročni	1.595.657	90,5	2.473.380	85,3	2.678.027	75,9
Do 3 godine	113.605	6,4	242.924	8,4	416.323	11,8
Preko 3 godine	53.738	3,1	184.309	6,3	433.859	12,3
2. Ukupno dugoročni	167.343	9,5	427.233	14,7	850.182	24,1
UKUPNO (1 + 2)	1.763.000	100,0	2.900.613	100,0	3.528.209	100,0

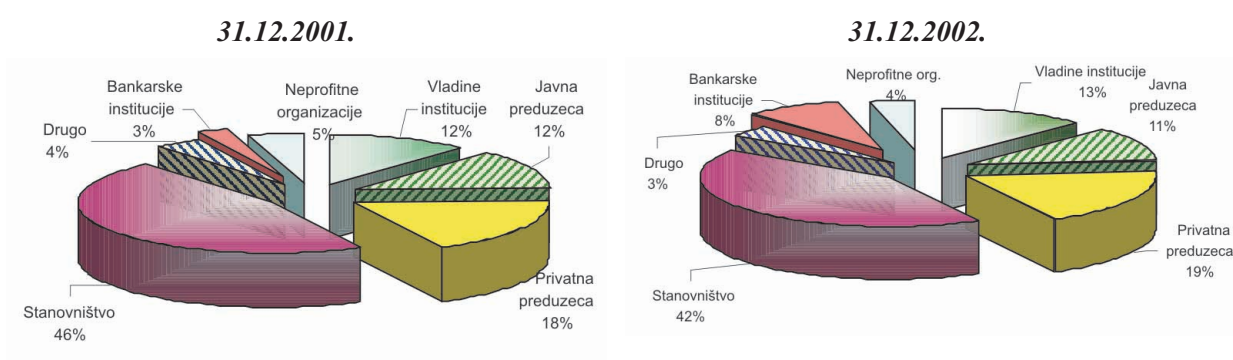
Održavanje adekvatne ročne usklađenosti izvora i plasmana je jedno od najvažnijih segmenata upravljanja rizicima, odnosno izloženosti banke likvidnosnom riziku. Svako narušavanje ročne usklađenosti predstavlja u osnovi opasnost za buduću poziciju likvidnosti, a što na kraju može ugroziti i cjelokupno finansijsko stanje banke i dovesti u pitanje njenu solventnost i dalje poslovanje.

Tabela 10 : Sektorska struktura depozita⁹

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2000.		31.12.2001.		31.12.2002.	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %
Vladine institucije	168.194	9,5	339.364	11,7	440.383	12,5
Javna preduzeća	370.562	21,0	359.390	12,4	388.271	11,0
Privatna preduzeća i društva	374.834	21,3	536.324	18,5	661.292	18,7
Neprofitne organizacije	164.748	9,3	132.452	4,6	135.849	3,9
Bankarske institucije	32.225	1,8	77.272	2,7	296.217	8,4
Gradani	482.340	27,4	1.334.337	46,0	1.482.313	42,0
Ostalo	170.017	9,7	121.474	4,1	123.884	3,5
UKUPNO	1.763.000	100,0	2.900.613	100,0	3.528.209	100,0

Grafikon 8 : Sektorska struktura depozita

Analizirajući rast i učešće depozita po sektorima, može se zaključiti da su svi sektori u 2002. godini imali rast depozita, od čega su najviše, i u apsolutnom iznosu i relativno kroz stopu, povećani depoziti bankarskih institucija i to se gotovo u cjelini odnosi na tri banke u većinski stranom vlasništvu. Od ukupnog rasta depozita od cca 628 miliona KM u 2002. godini, depoziti bankarskih institucija su porasli za cca 219 miliona KM, što je rezultat potpore osnivača-dioničara (stranih banaka) u cilju obezbjeđenja dodatnih izvora za finansiranje najvećim dijelom sektora stanovništva i privatnih preduzeća. Posebno je značajno što su to dugoročni depoziti (preko tri godine), čime banke donekle ublažavaju ročnu neusklađenost plasmana i izvora.

⁹ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Kao rezultat navedenog, najznačajnija promjena u sektorskoj strukturi depozita u odnosu na kraj 2001. godine je povećanje učešća bankarskih institucija sa tri na osam odsto i smanjenje učešća sektora stanovništva za četiri odsto.

Iako je učešće sektora stanovništvo u ukupnim depozitima smanjeno za četiri odsto, štedni depoziti i dalje imaju trend rasta, tako da je stopa rasta za 2002. godinu iznosila 10 odsto ili 125 miliona KM. Posmatrano sektorski, u državnim bankama štedni depoziti smanjeni su za 24% ili sedam miliona KM, kod su isti u privatnim povećani za 10% ili 132 miliona KM.

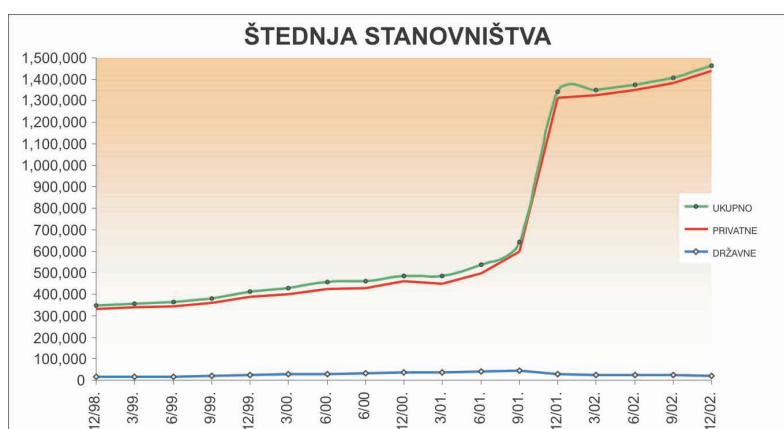
Kao i u ostalim segmentima, treba istaći postojanje jake koncentracije štednje u nekoliko banaka, jer se 61% ukupne štednje nalazi u tri najveće banke u Federaciji (sa 31. 12. 2001. godine isti podatak je iznosio 45%), odnosno 86% ukupne štednje je u osam privatnih banaka.

Tabela 11 : Nova štednja stanovništva po periodima

- u 000 KM-

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	34.841	28.787	22.072	83	76
Privatne	427.166	1.285.803	1.417.847	301	110
UKUPNO	462.007	1.314.590	1.439.919	285	110

Grafikon 9 : Nova štednja stanovništva po periodima

Za rast štednje u bankama u FBiH osim aktivnosti koje provodi FBA, od značaja je i postojanje sistema osiguranja depozita od januara 2001. godine kada je počela s operativnim radom Agencija za osiguranje depozita u FBiH, da bi u augustu 2002. godine donošenjem Zakona o osiguranju depozita u bankama BiH bila osnovana Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine. Do kraja 2002. godine 10 banaka iz Federacije je ušlo u program osiguranja depozita i dobilo certifikat, a analitički podaci o visini depozita po bankama pokazuju trend rasta depozita u ovim bankama. Njihov udio u ukupnim depozitima sa 31. 12. 2002. godine iznosio je 68 %, a isti podatak za štednju je 76%. Sigurnost depozita je garant i motiv za dalji porast štednje ne samo u ovim već i u ostalim bankama.

2.1.2. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka (Odluka) utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Bruto aktiva¹⁰ bilansa banaka u FBiH na dan 31. 12. 2002. godine iznosila je 4.803 miliona KM, što je za 22% ili 857 miliona KM više nego na kraju 2001. godine. Vanbilansne rizične stavke iznosile su 673 miliona KM i povećane za 36% ili 178 miliona KM.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹¹ iznosila je 5,5 milijardi KM i za 23% je veća nego na kraju 2001. godine.

Tabela 12 : Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici iz aktivnog bilansa -u 000 KM-

O P I S	IZNOS (u 000 KM)					INDEX		
	31.12.2000.	Strukt. %	31.12.2001.	Strukt. %	31.12.2002.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Kreditni	1.128.493	41,4	1.526.178	38,7	2.525.337	52,6	135	165
Kamate	17.644	0,6	17.646	0,4	25.697	0,6	100	146
Dospjela potraživanja	168.567	6,2	189.630	4,8	158.084	3,3	113	84
Potraživanja po plać. garancijama	10.913	0,4	7.853	0,2	7.110	0,1	72	91
Ostali plasmani	29.151	1,1	28.083	0,7	70.300	1,4	96	250
Ostala aktiva	1.372.554	50,3	2.177.185	55,2	2.016.606	42,0	159	93
UKUPNA AKTIVA	2.727.322	100,0	3.946.575	100,0	4.803.107	100,0	145	122
VANBILANS	435.095		495.029		673.498		106	139
AKTIVA S VANBILANSOM	3.162.417		4.441.604		5.476.605		140	123
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	212.669		201.778		228.385		95	113
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	201.198		198.234		224.987		99	113

U 2002. godine u aktivi banaka desile su se značajne promjene koje ukazuju na povećanje izloženosti banaka kreditnom i likvidnosnom riziku. Krediti¹² su imali visoku stopu rasta od 56% ili 967 miliona KM uz istovremeno smanjenje novčanih sredstava za 11% ili 188 miliona KM. Isto je dovelo do promjena u strukturi aktive, odnosno povećanja učešća kredita sa 46% na 59% na kraju 2002. godine, dok je učešće novčanih sredstava smanjeno sa 47% na 35%.

Analitički podaci po bankama ukazuju da su i u ovom segmentu prisutni gotovo isti trendovi kao i u ostalim područjima poslovanja banaka. Najveće stope rasta kredita u rasponu od 62% do 136% imale su tri najveće banke u sistemu, a čak 11 banaka povećale su kreditne plasmane u 2002. godini za preko 50%. Negativne stope rasta, odnosno smanjenje kredita imalo je šest banaka, a radi se uglavnom o bankama koje po aktivi spadaju u grupu malih banaka (aktiva do 50 miliona KM).

Iz analize sektorske strukture kredita može se zaključiti da su najveći rast imali krediti dati stanovništvu koji su povećani u 2002. godini za 102% ili 637 miliona KM, tako da je gotovo polovina (47%) ukupnih kredita na kraju 2002. godine bilo plasirano sektoru stanovništva, a 40% privatnim preduzećima. Tri najveće banke imaju učešće sektora stanovništva u ukupnim kreditima od oko 57% što je veće od istog za bankarski sektor. Kod ovih banaka, kao i još nekoliko većih banaka jasna je strategija povećanja obima kreditiranja stanovništva, što je u vezi s ocjenom da su ovi krediti manje rizični, naravno uz adekvatne kreditne politike kojima se propisuje kvalitetan instrument obezbjeđenja, odnosno kolateral.

10 Izvor podataka : Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki.

11 Aktiva definisana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka.

12 Bruto krediti sa dopjelim potraživanjima i potraživanjima po plaćenim garancijama.

Tabela 13: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2000.		31.12.2001.		31.12.2002.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	20.428	1,5	26.033	1,5	30.368	1,2	127	117
Javna preduzeća	285.448	21,8	246.437	14,3	248.852	9,2	87	101
Privatna preduzeća i društ.	568.773	43,5	770.703	44,7	1.078.651	40,1	135	140
Neprofitne organizacije	4.995	0,4	6.370	0,4	2.834	0,1	128	44
Bankarske institucije	62.592	4,8	42.480	2,5	46.439	1,7	68	109
Građani	362.370	27,7	623.219	36,2	1.259.816	46,8	172	202
Ostalo	3.652	0,3	8.422	0,4	23.571	0,9	230	280
UKUPNO	1.308.258	100,0	1.723.663	100,0	2.690.531	100,0	132	156

Tabela 14: Ročna struktura kredita

-u 000 KM-

KREDITI	31.12.2000.		31.12.2001.		31.12.2002.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja	179.714	13,7	197.633	11,4	158.084	5,9	110	80
Kratkoročni krediti	440.568	33,7	459.617	26,7	650.570	24,1	104	142
Dugoročni krediti	687.976	52,6	1.066.560	61,9	1.904.767	70,0	155	179
UKUPNO KREDITI	1.308.258	100,0	1.723.663	100,0	2.690.531	100,0	132	156

Dospjela potraživanja su smanjena za 20% ili 39,5 miliona KM što je rezultat jednim dijelom naplate i restrukturiranja, a dijelom se radilo o potraživanjima koja su već duži period bila problematična za naplatu, tako da su banke morale na kraju isto evidentirati kao gubitak i isknjižiti u vanbilansnu evidenciju. U toku 2002. godine otpisano je (isknjiženo iz bilansa u vanbilans) 79,8 miliona KM potraživanja, uz istovremeni trajni otpis od 13,6 miliona KM, posebno u četvrtom kvartalu i to uglavnom dugova preduzeća. Istovremeno rukovodstva banaka čine napore da se i ova potraživanja naplate, tako da je u 2002. godini po tom osnovu naplaćeno i oprihodovano 22,4 miliona KM. Na kraju 2002. godine saldo otpisane aktive (potencijalne imovine banaka) iznosio je 266 miliona KM, a za najveći dio ovih potraživanja vode se sudski postupci već duži period.

Kod jednog broja banaka je evidentna ročna neusklađenost finansijske aktive i obaveza, odnosno finansiranje plasmana sa dužim rokom iz izvora čija su dospjeća kraća. Ovo je u osnovi prvi upozoravajući znak da banka u budućnosti može imati likvidnosnih problema i to naročito ako se pogorša kvalitet aktive. Zato sada većina banaka ima problem obezbjeđenja dugoročnih izvora, uključujući u to i primarne (depoziti) i sekundarne (kreditni) izvore te kapital.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena kreditnog rizika plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive banaka i vanbilansnih rizičnih stavki na dan 31. 12. 2002. godine i potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 15 : Klasifikacija aktive i vanbilansnih rizičnih stavki aktivnog bilansa

-000 KM-

POTRAŽIVANJA	KATEGORIJA KLASIFIKACIJE					UKUPNO
	A	B	C	D	E	
Plasmani ¹³	2.092.929	402.104	128.648	132.061	5.089	2.760.831
Kamate	17.197	5.438	848	2.214	0	25.697
Ukupno plasmani	2.110.126	407.542	129.496	134.275	5.089	2.786.528
Ostala aktiva	2.001.074	9.062	2.054	2.279	2.110	2.016.579
UKUPNA AKTIVA	4.111.200	416.604	131.550	136.554	7.199	4.803.107
IZVANBILANČNE RIZIČNE STAVKE	599.689	66.736	3.725	2.843	505	673.498
AKTIVA S IZVANBIL. RIZIČ. STAVKAMA	4.710.889	483.340	135.275	139.397	7.704	5.476.605
Opći kreditni rizik i Potencijalni kred. gubici	60.296	42.537	35.977	81.871	7.704	228.385
Već formirane opće i po sebnе rezerve za kred. gu bitke	60.461	42.750	36.114	83.047	2.615	224.987
Struktura formiranih rezervi po kategorijama klasifikacije	26,9	19,0	16,0	36,9	1,2	100,0

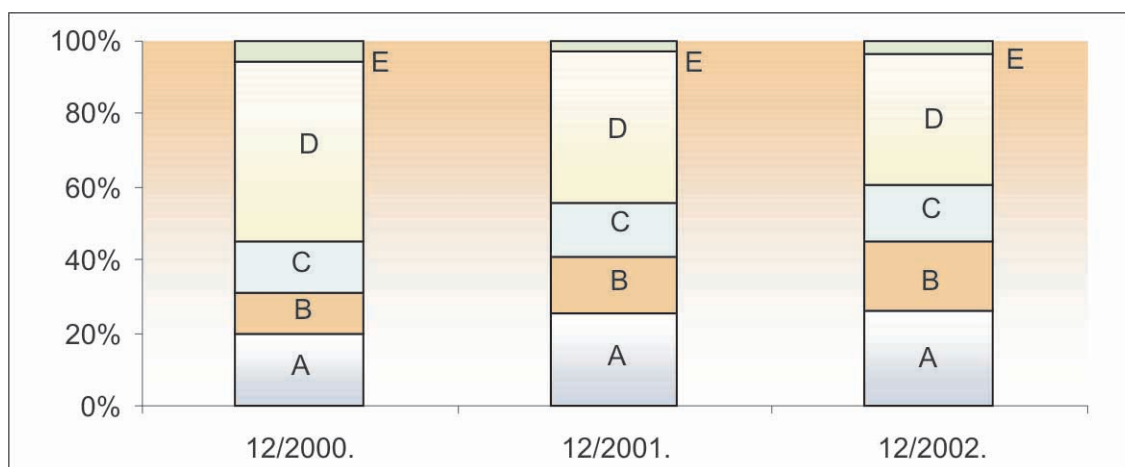
Ukoliko se analizira kvalitet aktive zajedno sa vanbilansom uočava se smanjenje učešća nekvalitetne aktive (C-E) sa 5,9% na 5,2% mada je nominalno povećana za 19,6 miliona KM. Smanjenje učešća je u vezi sa rastom aktive i vanbilansa u 2002. godini za 23% ili 1.035 miliona KM.

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu:

Tabela 16 : Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2000.		31.12.2001.		31.12.2002.		4/2	6/4
	1	2	3	4	5	6	7	8
A	41.521	19,5	51.377	25,5	60.296	26,4	124	119
B	24.357	11,5	31.339	15,5	42.537	18,6	130	136
C	29.822	14,0	28.852	14,3	35.977	15,8	97	125
D	105.597	49,7	84.429	41,8	81.871	35,8	79	97
E	11.372	5,3	5.781	2,9	7.704	3,4	51	133
UKUPNO	212.669	100,0	201.778	100,0	228.385	100,0	95	113

Grafikon 10: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

¹³ U plasmane su uključeni: krediti, dospjela potraživanja, potraživanja po plaćenim garancijama i ostali plasmani.

Opći kreditni rizik i potencijalni kreditni gubici banaka na kraju 2002. godine iznosili su 228 miliona KM (4,2 % ukupne aktive sa vanbilansom) što je za 13% više nego na kraju 2001. godine. Promjene u strukturi kreditnih gubitaka ukazuju na veće učešće kategorija A, B i C, dok je smanjeno učešće kategorije D sa 42% na 36%. Analize kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolia pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je još uvijek ključni rizik kod većine banaka kreditni rizik, odnosno postojanje problematičnih kredita koji su odobreni ranijih godina i to uglavnom pravnim licima (preduzećima). Agencija je ovim bankama naložila korektivne mjere u smislu izrade programa koji moraju sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprečavanje njenog daljeg pogoršanja. Nalazi FBA se izvršavaju prema utvrđenoj dinamici.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom¹⁴, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i višeg rukovodstva banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima kapitalno povezanim s bankom.

Međutim, izvještajni podaci koje banke dostavljaju FBA moraju se uzeti s izvjesnom rezervom, jer stvarno stanje navedenih transakcija moguće je utvrditi samo prilikom provjere izvještajnih podataka, kontrolom na licu mjesta tj. u banci.

Tabela 17: Transakcije s povezanim licima

-000 KM-

Opis	D A T I K R E D I T I		
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs.i drugim kapitalno povezanim pred.	70.677	46.071	59.241
Članovima Nadzornog odbora	1.164	48	315
Upravi banke i uposlenim radnicima	4.537	3.580	2.699 ¹⁵
UKUPNO	76.378	49.699	62.255
Potencijalne i preuzete vanbil.obaveze	21.243	4.906	6.684

FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka sa povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke. Sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga što u praksi daje rezultate.

¹⁴ Član 39.stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama definiše pojam "lica povezana s bankom", gdje više nisu uključeni uposleni radnici.

¹⁵ Bez kredita datih uposlenim radnicima, u skladu s izmjenama Zakona o bankama.

2.1.3. Kapital - snaga i adekvatnost

Ukupan kapital¹⁶ banaka u FBiH na dan 31. 12. 2002. godine iznosio je 740.387 hiljada KM.

Tabela 18 : Regulatorni kapital

-u 000 KM-

O P I S	31.12.2000.		31.12.2001.		31.12.2002.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
DRŽAVNE BANKE								
a) Osnovni kapital	238.314	95%	83.505	93%	101.783	96%	35	122
b) Dopunski kapital	12.613	5%	6.206	7%	3.925	4%	49	63
c) Ukupni kapital (a + b)	250.927	100%	89.711	100%	105.708	100%	36	118
PRIVATNE BANKE								
a) Osnovni kapital	317.290	85%	475.845	86%	536.203	84%	150	113
b) Dopunski kapital	54.669	15%	74.881	14%	98.476	16%	137	132
c) Ukupni kapital (a + b)	371.959	100%	550.726	100%	634.679	100%	148	115
UKUPNO								
a) Osnovni kapital	555.604	89%	559.350	87%	637.986	86%	101	114
b) Dopunski kapital	67.282	11%	81.087	13%	102.401	14%	121	126
c) Ukupni kapital (a + b)	622.886	100%	640.437	100%	740.387	100%	103	116

Ukupan kapital¹⁷ povećan je u 2002. godini za 100 miliona KM ili 16% u odnosu na 2001. godinu, od čega se na povećanje osnovnog kapitala odnosi 78,6 miliona KM, a na povećanje dopunskog kapitala 21,3 miliona KM.

U osnovnom kapitalu dionički kapital u novcu povećan je za 84 miliona KM a dionički kapital po osnovu uložених stvari i prava za 10 miliona KM.

Najveći utjecaj na povećanje dioničkog kapitala u 2002. godini su promjene nastale kao rezultat obaveze banaka da poštuju novi zakonski zahtjev za minimalnim iznosom dioničkog kapitala u novcu od 15 miliona KM (do kraja 2002. godine), te dokapitalizacije svježim novcem nekoliko banaka u cilju pokrivanja gubitaka iz ranijih godina. U 11 banaka izvršena je dokapitalizacija u iznosu od oko 109 miliona KM, od čega se na strane investitore (dioničare banaka uglavnom u većinski stranom vlasništvu) odnosi 105,1 milion KM. Takođe kod dvije banke u rezerve je uplaćeno 5,3 miliona KM. Dionički kapital je povećan i iz osnova usmjeravanja dobiti po završnom računu banaka za 2001. godinu i početka rada nove banke s osnivačkim kapitalom od 15 miliona KM.

Sedam banaka je u 2002. godini pokrilo gubitke iz ranijih godina u iznosu od 83,7 miliona KM na teret dioničkog kapitala i rezervi (11 banaka je imalo nepokrivene gubitke iz ranijih godine u iznosu od 93 miliona KM). Po tom osnovu rezerve su smanjene za 30 miliona KM. Takođe, jedna banka je izvršila pokriće gubitka ostvarenog u 2002. godini¹⁸ u iznosu od 4,1 milion KM. Zbog prestanka rada jedne banke koja je takođe imala kumulirane gubitke iz prethodnih godina u iznosu od 1,1 milion KM, osnovni kapital je smanjen za 10 miliona KM.

Istovremeno, četiri banke su povećale osnovni kapital iz osnova ostvarene dobiti za 2002. godinu (potvrđenu od strane eksterne revizije) u ukupnom iznosu od 17,7 miliona KM.

Dopunski kapital povećan je za 21,3 miliona KM i to iz osnova uključivanja subordiniranog duga u dopunski kapital kod dvije banke u iznosu od cca 16 miliona KM, te povećanja općih rezervi (2% na dobru aktivu) za 8,5 miliona KM¹⁹.

I pored značajne dokapitalizacije i povećanja osnovnog kapitala, struktura regulatornog kapitala promijenila se u korist dopunskog kapitala.

16 Regulatorni kapital definiran čl.8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom.

17 Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

18 Gubitak ostvaren za intervalno razdoblje 01.01.2002.-31.08.2002.godine.

19 Novom Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive (donesena krajem 2002.godine) banke nemaju obavezu da formiraju opće rezerve za kreditne gubitke (ORKG-2%) za novčana sredstva koja se nalaze na računu stranih banaka rangiranih sa investicijskim rejtingom. Po ovom osnovu u četvrtom kvartalu 2002.godine ORKG su smanjene za 16 miliona KM.

Sve naprijed navedeno pozitivno se odrazilo na neto kapital koji je u 2002. godini povećan za 29% ili 156 miliona KM, tako da sa 31. 12. 2002. godine iznosi 691 milion KM (kod privatnih banaka 607 miliona KM, a kod državnih 84 miliona KM).

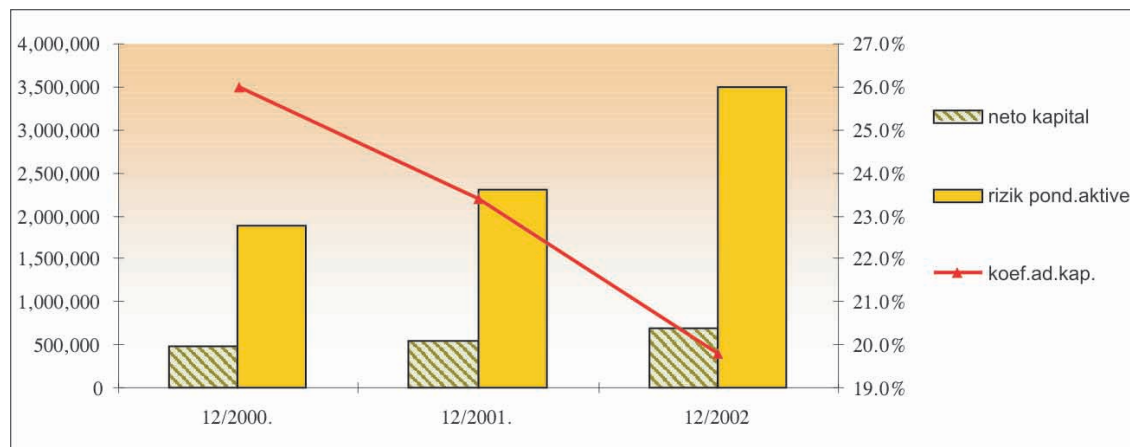
Odnos kapitala i aktive, tj. stopa kapitaliziranosti banaka na dan 31. 12. 2002. godine iznosi 15,4% što je 0,8% manje nego na kraju 2001. godine. Brži rast aktive nego kapitala je s aspekta sigurnosti poslovanja banaka i bankarskog sektora u cjelini negativan trend i ukazuje na nužnost daljeg kapitalnog jačanja banaka i to posebno onih koje su imale u prethodnom periodu veliki porast aktive. FBA će, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, insistirati na odgovarajućoj dokapitalizaciji banaka.

Na gore navedeno ukazuje i koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ponderirane rizične aktive, koji na nivou bankarskog sektora iznosi 19,8% što je za 2,6% manje nego 31. 12. 2001. godine. Visok rast kreditnih aktivnosti povećao je i nivo rizika što nije praćeno odgovarajućim rastom neto kapitala. Zbog toga je ovaj pokazatelj u posljednje dvije godine zabilježio pad.

Tabela 19 : Neto kapital, rizik ponderirane aktive i stopa adekvatnosti kapitala

O P I S	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
NETO KAPITAL	497.768	535.505	691.674	108	129
RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	1890.040	2.388.921	3.492.170	126	146
STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA)	26,3%	22,4%	19,8%	85	88

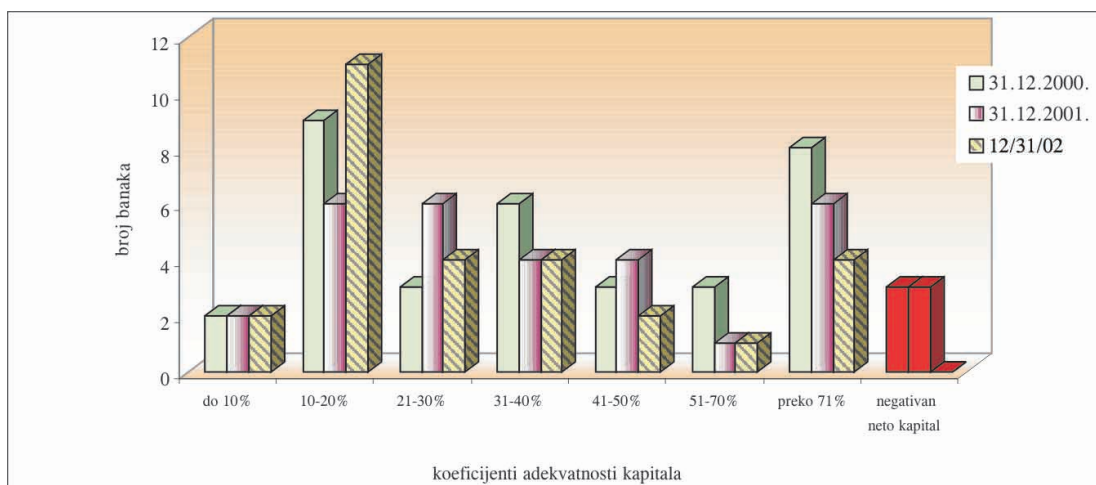
Grafik 11 : Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala

Od ukupno 28 banaka u FBiH na dan 31. 12. 2002. godine, 26 banaka imaju koeficijent adekvatnosti kapitala veći od 10% (četiri banke preko 100%), dok je kod dvije banaka koeficijent adekvatnosti kapitala manji od zakonom propisanog²⁰. Međutim, zabrinjava činjenica da pet najvećih banaka (po visini aktive) imaju stopu adekvatnosti između 10% i 15% i one će se morati hitno dokapitalizirati, što ne bi trebalo biti problem imajući u vidu činjenicu da su njihovi osnivači finansijski sposobni da obezbijede dodatni kapital.

²⁰ Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o bankama ("Sl. novine FBiH", br. 41/02) propisana je nova stopa adekvatnosti kapitala od najmanje 12%. Banke su dužne uskladiti svoje poslovanje sa novim zakonskim odredbama u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu Zakona (do 24.02.2003. godine).

Grafikon 12 : Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Potrebno je istaći da je koeficijent adekvatnosti kapitala znatno veći kod manjih banaka i to najviše iz razloga što manje banke nisu u potpunosti razvile svoje poslovanje, prije svega kreditne aktivnosti (imaju stagnaciju ili vrlo slabo izražen rast bilansne sume sa strukturom aktive u kojoj najveće učešće imaju novčana sredstva), što je rezultiralo i manjim nivoom rizika u aktivi tih banaka.

Na kraju 2002. godine privatne banke su bile obavezne ispuniti novi zakonski zahtjev za minimalnim iznosom dioničkog kapitala uplaćenog u novcu od 15 miliona KM. Prema podacima sa 31.12.2002. godine (za privatne banke) od četiri banke koje nisu imale cenzus, tri su to riješile u prva dva mjeseca 2003. godine kroz statusne promjene pripajanja/spajanja (postupak je završen), dok je jedna banka s posebnim statusom izuzeta od ispunjenja ovog uslova do kraja 2003. godine.

Iako bankarski sistem u Federaciji kroz periode kapitalno jača, ipak i dalje ostaje konstatacija da je usitnjen, sa velikim brojem malih banaka te da je jedan broj banaka potkapitaliziran, odnosno nema jaku kapitalnu osnovu koja garantira apsorbovanje svih potencijalnih gubitaka u poslovanju i punu sigurnost povjericima. Takođe, može se zaključiti da će se broj banaka u Federaciji nastaviti smanjivati, što je i nužno i pozitivno s aspekta jačanja i okrupnjavanja bankarskog sistema u FBiH. Jačanje kapitalne osnove biće prioritetan zadatak najvećeg broja banaka u 2003. godini, i to posebno najvećih banaka u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti samih banaka i cjelokupnog bankarskog sistema. Prema tome, nameće se zadatak da FBA odgovarajućim odlukama obaveže banke da jačaju kapitalnu osnovu koja će garantovati stabilnost i sigurnost banaka.

2.2. Profitabilnost

Na kraju 2002. godine banke u Federaciji BiH ostvarile su pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 17.448 hiljade KM. Ovaj pokazatelj je znatno bolji od istog ostvarenog za 2001. godinu kada je gubitak iznosio 32.798 hiljada KM.

Pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 39.748 hiljada KM ostvarilo je 20 banaka dok je osam imalo gubitak u iznosu od 22.300 hiljada KM. S obzirom da je jedna banka u toku 2002. godine pokrila gubitak ostvaren u istoj godini²¹ u iznosu od 4,1 milion KM na teret dioničkog kapitala (istovremeno je izvršena i dokapitalizacija), u 2003. godinu biće preneseno ukupno nepokrivenih gubitaka iz 2002. godine u iznosu od cca 18 miliona KM. Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

21 Vidi fusnotu 18

Tabela 20 : Ostvarena dobit/gubitak

-000 KM-

Datum/Opis	Na nivou sistema		Privatne banke		Državne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
31.12.2000.						
Gubitak	-76.702	10	-71.100	7	-5.602	3
Dobit	26.606	27	20.272	23	6.334	4
Ukupno	-50.096	37	-50.828	30	732	7
31.12.2001.						
Gubitak	-63.493	10	-62.399	7	-1.094	3
Dobit	30.695	22	27.024	19	3.671	3
Ukupno	-32.798	32	-35.375	26	2.577	6
31.12.2002.						
Gubitak	-22.300	8	-15.502	6	-6.798	2
Dobit	39.748	20	36.667	16	3.081	4
Ukupno	17.448	28	21.165	22	-3.717	6

Iz analitičkih podataka po bankama može se zaključiti da je profitabilnost kod najvećeg broja banaka nezadovoljavajuća, cijeneći to i kroz visinu ostvarenog finansijskog rezultata (dobit/gubitak) i kroz koeficijente koji se koriste u svrhu ocjene profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja. Kao u ostalim segmentima i ovdje su prisutne koncentracije, odnosno manji broj banaka imaju dobru profitabilnost, dok nekoliko banaka ostvaruje gubitke u poslovanju. Od ukupno ostvarene dobiti 60% se odnosi na dvije privatne banke, dok je 64% ukupnog gubitka ostvareno u tri banke (jednoj državnoj i dvije privatne).

U strukturi ukupnog prihoda učešće neto kamatne marže iznosi 45% (u istom periodu 2001. godine 40%), a operativni prihodi (prihodi od naknada za bankarske usluge i ostali prihodi u koje je uključena i naplata ranije otpisanih rizičnih plasmana) učestvuju sa 55% (u istom periodu 2001. godine 59%).

Ukupni troškovi banaka imaju učešće od 95% u ukupnom prihodu (u istom periodu 2001. godine 108%). U strukturi ukupnih troškova najveće učešće od 58% imaju operativni troškovi (od toga troškovi plata i doprinosa 28%, troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije 15%, ostali operativni troškovi 14%), dok troškovi rezervi za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke imaju učešće od 32%. Troškovi rezervi za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke imaju značajan trend pada u odnosu na prethodnu godinu (manji su za 18%) i smanjeno učešće u strukturi ukupnih troškova, što se pozitivno odrazilo na smanjeno učešće troškova u ukupnom prihodu.

U slijedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka:

Tabela 19 : Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima

KOEFICIJENTI	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.
Povrat na prosječnu aktivu	-2,04	-1,18	0,41
Povrat na prosječni ukupni kapital	-9,55	-5,62	3,04
Povrat na prosječni dionički kapital	-10,14	-6,15	3,56
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	5,72	5,26	4,50
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	8,02	7,64	5,50
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	13,74	12,89	10,00
Poslovni i direktni rashodi ²² /prosječna aktiva	8,98	6,54	3,73
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	6,67	7,40	5,80
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	15,65	13,94	9,52

22 U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

Tabela 20 : Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 31. 12. 2002. -u %-

KOEFIČIJENTI	31. 12. 2002.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Povrat na prosječnu aktivu	-1,02	0,55	0,41
Povrat na prosječni ukupni kapital	-4,25	4,36	3,04
Povrat na prosječni dionički kapital	-5,44	5,02	3,56
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	4,51	4,50	4,50
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	6,87	5,37	5,50
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	11,38	9,87	10,00
Poslovni i direktni rashodi ²³ /prosječna aktiva	5,83	3,53	3,73
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	6,22	5,75	5,80
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	12,05	9,28	9,52

U posmatranom periodu 2002. godine, bankarski sistem, u odnosu na isti period prethodne godine, ostvario je bolje pokazatelje od kojih treba istaći dva najvažnija indikatora profitabilnosti: ROA (povrat na aktivu) od 0,41% i ROE (povrat na dionički kapital) od 3,56%, (isti indikatori sa 31. 12. 2001. godine, zbog iskazanog gubitka na nivou sistema iznosili su : -1,18% i -6,15%). Ipak, to je još uvijek znatno manje od svjetskih-iskustvenih standarda²⁴.

Analizom ostalih pokazatelja može se zaključiti da je u odnosu na kraj 2001. godine produktivnost banaka iskazana kroz manji ukupan prihod na aktivu nešto lošija, a zbog daljeg rasta aktive banaka i strukture iste, odnosno značajnog učešća aktive koja ne ostvaruje prihode.

Ipak, iz perioda u period struktura ukupnog prihoda ima lagani trend promjene u korist neto kamatnih prihoda a što je u vezi sa rastom kreditnog portfolija, iako i dalje banke 55 % ukupnih prihoda ostvaruju iz osnova operativnih prihoda.

Ostvareni finansijski rezultat na nivou bankarskog sektora sa 31. 12. 2002. godine je još jedan od pokazatelja pozitivnih kretanja u bankarskom sistemu. Profitabilnost banaka u narednom periodu najviše će zavistiti od kvaliteta aktive, odnosno odobrenih kredita i u vezi s tim nivoa izloženosti banke kreditnom riziku, te efikasnog upravljanja operativnim troškovima.

U daljem procesu restrukturiranja i reforme bankarskog sistema treba očekivati eliminaciju banaka koje ne posluju u skladu sa zakonom (prije svega vezano za ispunjavanje minimalnih standarda kapitala) a koje su istovremeno uglavnom poslovale sa gubitkom, kroz procese pripajanja/spajanja i likvidacije. Ostale banke u sistemu moraju usvojiti novi koncept poslovne politike primjerene tržišno orijentiranom bankarstvu čiji je cilj ostvarivanje što većeg profita, obezbjeđujući pri tome stabilnost banke i adekvatno upravljanje i kontrolu svih rizika kojima je banka izložena u poslovanju, a primarno kreditnog rizika. Ostvarivanjem većeg profita banke će kroz zadržanu dobit kao interni izvor i kapitalno jačati.

23 U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

24 Svjetski standard za ROA je 1%, a za ROE 12-18%.

ZAKLJUČAK

Konsolidacija i stabilizacija bankarskog sektora u Federaciji BiH tokom prošle godine donijela je nove pomake koji se ogledaju u značajnom rastu aktive i kapitala, okrupnjavanju, uvođenju novih proizvoda, kreiranju nove regulative koja će obezbijediti još veći stepen primjene međunarodnih standarda u poslovanju.

Ostvareno je dalje poboljšanje finansijskih rezultata u odnosu na prethodne godine, ali je sedam banaka ipak poslovalo sa gubitkom.

U narednom periodu FBA će težište aktivnosti još više pomjeriti na kontrolu rizika, među kojim dominiraju kreditni, i insistirati na usvajanju oštrijih politika i procedura i njihovoj dosljednijoj primjeni. Istovremeno, poduzimat će mjere za jačanje internih kontrola i unutrašnjih i vanjskih revizija te kapitalno snaženje banaka.

Nastavljanje pozitivnog trenda podrazumijeva zadržavanje kontinuiteta aktivnosti svih učesnika u reformi bankarskog sistema i provođenje mjera koje će proces tranzicije u što kraćem roku dovesti do kraja.

Za dalje pozitivne promjene posebno značajno bi bilo angažovanje nadležnih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- ubrzanju procesa ukupnih reformi u realnom sektoru kako bi dostigle napredak u monetarnom i bankarskom sektoru;
- završetku procesa privatizacije državnih banaka u predviđenom roku;
- stvaranju zakonskog okvira koji će podržavati procese daljeg okrupnjavanja banaka;
- unapređivanju uslova za djelovanje banaka na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine;
- preusmjeravanju sredstava iz sukcesije u razvoj, preko poslovnih banaka;
- bržem i dosljednom provođenju zakona o kolateralu;
- ubrzanju sudskih postupaka, donošenja presuda i njihovog provođenja;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju zakona o zaštiti povjerilaca i veće i konkretnije odgovornosti dužnika banke;
- daljnjem unapređenju zakonskog i institucionalnog okvira za reformu bankarskog i ukupnog finansijskog sistema, uz dosljedno poštivanje Bazelskih principa i Evropskih direktiva;
- podržavanju inicijative da se Centralnoj banci BiH omogući emitovanje obveznica i blagajničkih zapisa itd.

Zadaci Agencije za bankarstvo FBiH u narednom periodu su:

- kontinuiran nadzor banaka u cilju efikasne zaštite deponenata i otklanjanja slabosti u poslovanju banaka;
- okončanje ciklusa rada preostalih privremenih i likvidacionih uprava;
- poseban nadzor banaka s velikim iznosom štednje (štednih depozita građana) i banaka sa natprosječnom brzinom ekspanzije;
- poseban nadzor segmenta poslovanja banaka s povezanim licima;
- kontrola primjene novih standarda poslovanja banaka propisanih zakonskim i podzakonskim aktima;
- daljnja dogradnja podzakonske regulative iz domena ovlaštenja Agencije (devizni rizik, standardi kapitala i sl.), u skladu sa Bazelskim principima;
- daljnja edukacija i stručno osposobljavanje sopstvenih kadrova
- intenziviranje aktivnosti na primjeni propisa za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma i unapređivanje saradnje sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama;
- formiranju baze podataka o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka;

- unapređivanje i praktična primjena informacionog sistema koji će omogućiti rano upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- ostvarivanje što djelotvornije saradnje sa Udruženjem banaka;
- uspostavljanju saradnje sa supervizorskim institucijama zemalja iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH;
- organizovanje savjetovanja o primjeni i dogradnji podzakonske regulative koju donosi FBA itd.

Kao najbitniji dio sistema, banke trebaju poduzeti aktivnosti na:

- daljnjem kapitalnom jačanju koje će biti primjereno rastu aktive i rizika;
- poboljšavanju kvaliteta aktive
- jačanju internih kontrola i uspostavljanju internih revizija uz obezbjeđivanje njihove pune neovisnosti;
- usvajanju i primjeni novih principa poslovanja, politika i procedura u uslovima sve oštrije tržišne konkurencije
- razmjeni informacija o lošim dužnicima, odnosno izvještavanju FBA o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka što će omogućiti formiranje posebne baze podataka;
- bržem razvoju kartičarskog poslovanja i elektronskog bankarstva;
- razvijanju procedura za kontrolu i unapređivanje informacione tehnologije;
- pooštavanju i dosljednoj primjeni kriterija stručnosti i kompetentnosti za obavljanje upravljačkih i rukovodnih funkcija u bankama;
- kadrovskom jačanju i stručnom osposobljavanju za uspostavljanje kvalitetnijih odnosa sa klijentima, posebno malim i srednjim preduzećima, što uključuje nove vidove usluga, uobičajenih u svijetu, odnosno snažnijeg razvoja operacija finansijskog menadžmenta;
- efikasno uključivanju u globalni proces borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma itd.

P R I L O Z I

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Zakonski okvir za rad Agencije za bankarstvo FBiH i banaka u FBiH
PRILOG 3.....	Bilans stanja banaka po shemi FBA
PRILOG 4.....	Štednja stanovništva u bankama F BiH
PRILOG 5.....	Izveštaj o kretanju aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki
PRILOG 6.....	Bilans prihoda i rashoda banaka
PRILOG 7.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala
PRILOG 8.....	Podaci o zaposlenim u bankama FBiH

OSNOVNI PODACI O BANKAMA U F BiH 31.12.2002.

Red.br oj	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	ABS BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trampina 12/VI	722-400, 722-401	ISMET KUMALIĆ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	275-130	ANDRE VAN HOVE
3	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	663-500, 472-487	HAMID PRŠEŠ
4	CENTRAL PROFIT BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zelenih beretki 24	533-433; 533-688, 531-006,	FEHIM KAPIDIĆ
5	COMMERCEBANK, banka u grupi NLB dd - SARAJEVO	Sarajevo	Džidžikovac 1.	204-119	FRANC VIŠENJAK
6	GOSPODARSKA BANKA dd - MOSTAR	Mostar	Ante Zuanica bb	036 / 318-424, 318-395	Privremeni upravnik - Senad Kazazić od 01.07.2002.
7	GOSPODARSKA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Ferhadija 11	667-688; 670-660, 444-605	MIJO MIŠIĆ
8	HERCEGOVAČKA BANKA dd MOSTAR	Mostar	Kneza Domagoja bb.	036/320-555,324-346,	Privremeni upravnik - Toby Robinson od 06.04.2001.
9	HVB-BANKA BOSNA I HERCEGOVINA dd SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	250-900, fax 250-924	FRANZ FRIEDL
10	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-444, 444-445, 444-400	PETAR JURČIĆ
11	INVESTICIJSKA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Paromlinska bb	230-390; 277-900; 277-902	ASIM OMANIĆ
12	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032 / 201-804; 417-022	HALIM ČABARAVDIĆ
13	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3.	037/772-416, 771-654, 771-253	HASAN PORČIĆ
14	LJUBLJANSKA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kaptol 4	205-263, 205-264, 205-265,	ĆAMIL BAVČIĆ
15	LT KOMERCIJALNA BANKA dd - LIVNO	Livno	Gabrijela Jurkića bb	034/201-227, 201-414, 201-942,	IVICA BEKAVAC
16	MICRO ENTERPRISE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Sime Milutinovića 4.	232-172; 232-173, 232-546	FRIEDER WOEHRMANN
17	POŠTANSKA BANKA BiH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Branilaca Sarajeva 20/XI	212-993, 210-007	MUFID LOJO
18	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	277-700, 277-707, 277-718	MEVSUDIN DREKOVIĆ
19	RAIFFEISEN BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Danijela Ozme 3	440-272; 442-964; 214-900;	EDIN MUFTIĆ
20	RAIFFEISEN BANK HPB dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Domagoja bb	036 / 316-020;316-651, 316-010,	DAVOR ŠIMIĆ
21	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Ferhadija 29	440-040, 440-062, 440-573	OZNUR OZENIS
22	TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/251-200, 251-576, 251-197,	M. ABDURAHMANOVIĆ
23	UNA BANKA dd - BIHAĆ	Bihac	Bosanska 25	037 / 322-400, 322-402	Privremeni upravnik - Esad Kozarčanin od 07.05.2001.
24	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	219-471, 219-472, 219-473	SULEJMAN HODIĆ
25	UNIVERSAL BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Branilaca Sarajeva 20/V	214-594,214-587,664-139,668-239	Dženamir ABAZA
26	UPI BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	200-301, 200-309, 664-135	MIRSAĐ LETIĆ
27	VAKUFKA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Ferhadija 4	470-945, 200-598, 471-178,	AMIR RIZVANOVIĆ
28	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	483-266, 483-264	REINHOLD KOLLAND
29	ZAGREBAČKA BANKA BH dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Štepinca bb	036/312-112,312-121,312-167,	BERISLAV KUTLE

**ZAKONSKI OKVIR ZA RAD AGENCIJE ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BIH I BANAKA U FEDERACIJI BIH**

1. Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, broj 9/96, 27/98, 20/00, 45/00 i 58/02),
2. Zakon o Centralnoj banci BiH (“Službene novine F BiH”, broj 1/97 i 29/02),
3. Zakon o bankama (“Službene novine F BiH”, broj 39/98,32/00, 48/01, 27/02, 41/02 i 58/02),
4. Zakon o osiguranju depozita u bankama BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj 20/02),
5. Zakon o finansijskom poslovanju (“Službene novine F BiH”, broj 2/95, 13/00 i 29/00),
6. Zakon o unutrašnjem platnom prometu (“Službene novine F BiH”, broj 15/00-prečišćeni tekst, 54/01 i 40/99),
7. Zakon o deviznom poslovanju (“Službene novine F BiH”, broj 35/98),
8. Zakon o vrijednosnim papirima (“Službene novine F BiH”, broj 39/98 i 36/99),
9. Zakon o sprječavanju pranja novca (“Službene novine F BiH”, broj 8/00),
10. Zakon o mjenici (“Službene novine F BiH”, broj 32/00),
11. Zakon o čeku (“Službene novine F BiH”, broj 32/00),
12. Zakon o platnim transakcijama (“Službene novine F BiH”, broj 32/00),
13. Zakon o obligacionim odnosima (“Službene novine F BiH”, broj 2/95),
14. Zakon o privrednim društvima (“Službene novine F BiH”, broj 23/99, 45/00 i 2/02),
15. Zakon o stečaju i likvidaciji (“Službene novine F BiH”, broj 23/98),
16. Zakon o radu (“Službene novine F BiH”, broj 43/99 i 32/00),
17. Zakon o izvršnom postupku (“Službene novine F BiH”, broj 42/98),
18. Zakon o postupku upisa pravnih osoba u sudski registar (“Službene novine F BiH”, broj 4/00, 19/00, 49/00, 32/02 i 58/01),
19. Zakon o upravnom postupku (“Službene novine F BiH”, broj 2/98 i 48/99),
20. Zakon o prekršajima kojima se povređuju federalni propisi (“Službene novine F BiH”, broj 9/96 i 29/00),
21. Zakon o trezoru institucija BiH (“Službene novine F BiH”, broj 27/00),
22. Zakon o privatizaciji banaka (“Službene novine F BiH”, broj 12/98, 29/00 i 37/01),
23. Zakon o početnom bilansu preduzeća i banaka (“Službene novine F BiH”, broj 12/98 i 40/99),
24. Zakon o registru vrijednosnih papira (“Službene novine F BiH”, broj 39/98 i 36/99),
25. Zakon o komisiji za vrijednosne papire (“Službene novine F BiH”, broj 39/98 i 36/99),
26. Zakon o računovodstvu (“Službene novine F BiH”, broj 2/95, 14/97 i 12/98).

PODZAKONSKI AKTI KOJIMA SE REGULIŠE RAD BANAKA

1. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
2. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
3. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
4. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03, ispr. 6/03),
5. Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
6. Odluka o minimalnim standardima sustava interne kontrole u bankama (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
7. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
8. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
9. Odluka o minimalnim standardima za poslovanje s osobama povezanim sa bankom (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
10. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
11. Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
12. Odluka o minimumu obima oblika i sadržaja programa i izvještaja o ekonomsko-finansijskoj reviziji banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
13. Odluka o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
14. Odluka o uvjetima kada se banka smatra nesolventnom (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
15. Odluka o minimalnim uslovima koje banka treba ispuniti za obavljanje unutrašnjeg platnog prometa (“Službene novine F BiH”, broj 46/01),
16. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
17. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo F BiH (“Službene novine F BiH”, broj 3/03, ispr. 6/03),
18. Odluka o minimumu uslova za izdavanje dozvole za obavljanje unutrašnjeg platnog prometa filijalima banaka sa sjedištem u Republici Srpskoj (“Službene novine F BiH”, broj 50/01),
19. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranju terorizma (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
20. Odluka o izjavi o imovinskom stanju (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
21. Odluka o obračunu kamata i naknada za neaktivne račune (“Službene novine F BiH”, broj ..),
22. Odluka o visini i uslovima dodjele kredita uposlenicima banke (“Službene novine F BiH”, broj..),
23. Uputstvo za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo F BiH (“Službene novine F BiH”, broj 46/02).

BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

AKTIVNI PODBILANS

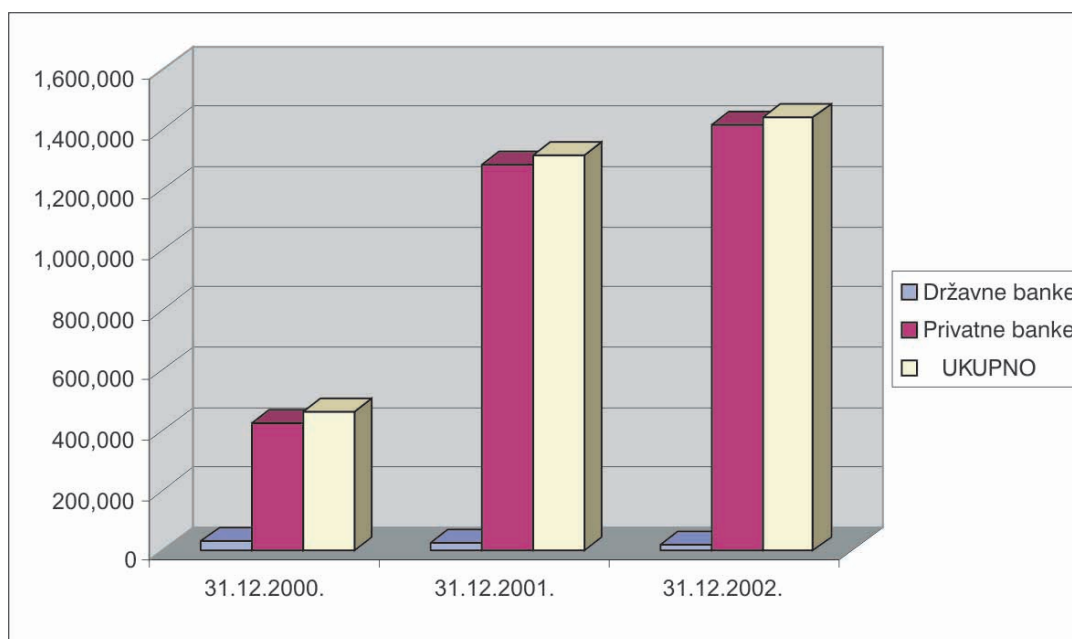
000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.
A K T I V A				
1.	Novcana sredstva i racuni depozita kod depozitnih institucija	1,025,813	1,783,234	1,595,153
1a	Gotov novac i nekamatonosni racuni depozita	369,061	1,039,914	587,969
1b	Kamatonosni racuni depozita	656,752	743,320	1,007,184
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	3,912	47,192	50,459
3.	Plasmani drugim bankama	20,311	25,355	19,952
4.	Kreditni, potraivanja po poslovima lizinga i dospjela potraivanja	1,308,259	1,723,663	2,690,531
4a	Kreditni	1,128,546	1,526,180	2,525,356
4b	Potraivanja po poslovima lizinga	0	0	0
4c	Dospjela potraivanja po kreditima i poslovima lizinga	179,713	197,483	165,175
5.	Vrijednosni papiri koji se dr e do dospijeca	440	4,244	22,691
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	272,979	263,547	284,233
7.	Ostale nekretnine	10,457	10,434	15,017
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeca	35,094	17,211	32,351
9.	Ostala aktiva	50,377	71,689	90,635
10.	MINUS:Rezerve za potencijalne gubitke	188,324	178,082	204,934
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	165,608	151,504	186,946
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	22,716	26,578	17,988
11.	UKUPNA AKTIVA	2,539,318	3,768,487	4,596,088
O B A V E Z E				
12.	Depoziti	1,763,000	2,900,613	3,528,209
12a	Kamatonosni depoziti	1,064,739	1,999,170	2,871,780
12b	Nekamatonosni depoziti	698,261	901,443	656,429
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	8,662	7,637	5,295
13a	Stanje dospjelih, a neisplacenih obaveza	1,093	78	477
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za placanje vanbilansnih obaveza	7,569	7,559	4,818
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	6,761	5,550	3,352
15.	Obaveze prema vladi	350	1,225	8,068
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	188,448	253,269	313,010
16a	sa preostalim rokom dospijeca do jedne godine	13,940	36,072	61,615
16b	sa preostalim rokom dospijeca preko jedne godine	174,508	217,197	251,395
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	4,771	5,179	21,040
18.	Ostale obaveze	72,051	90,523	89,337
19.	UKUPNE OBAVEZE	2,044,044	3,263,996	3,967,590
K A P I T A L				
20.	Trajne prioritetne dionice	14,336	5,698	14,759
21.	Obicne dionice	491,075	452,788	524,002
22.	Emisiona ia	0	5,565	4,766
22a	na trajne prioritetne dionice	0	0	0
22b	na obicne dionice	0	5,565	4,766
23.	Nerasporedena dobit i rezerve kapitala	41,320	72,483	66,200
24.	Kursne razlike	-840	0	0
25.	Ostali kapital	-50,616	-32,043	18,771
26.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	495,275	504,491	628,498
27.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	2,539,318	3,768,487	4,596,088
PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS		1,187,175	859,296	102,934
UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA		3,726,494	4,633,450	4,699,022

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA PO PERIODIMA			
	000 KM		
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.
Državne banke	34,841	28,787	22,072
Privatne banke	427,166	1,285,803	1,417,847
UKUPNO	462,007	1,314,590	1,439,919

BILANS USPJEHA								
000 KM								
ELEMENTI	OSTVARENO I - XII 2000.		OSTVARENO I - XII 2001.		OSTVARENO I - XII 2002.		INDEX 4 : 2	INDEX 6 : 4
	Iznos	u % u ukupnom prihodu	Iznos	u % u ukupnom prihodu	Iznos	u % u ukupnom prihodu		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
PRIHODI								
Prihod od kamata	192,782	57%	199,487	56%	267,925	63%	132	134
Kamatni troškovi	52,117	15%	52,882	15%	77,902	18%	157	147
Neto kamatni prihodi	140,665	42%	146,605	41%	190,023	45%	124	130
Prihod od naknada za bank. usluge	197,074	58%	212,919	59%	231,572	55%	110	109
UKUPNI PRIHOD	337,739	100%	359,524	100%	421,595	100%	114	117
TROŠKOVI								
Rezerve za potencijalne gubitke	179,733	53%	162,322	45%	133,403	32%	126	82
Troškovi plaća i doprinosa	84,898	25%	97,426	27%	118,685	28%	123	122
Troškovi fiksne aktive i relikvije	38,140	11%	50,760	14%	64,574	15%	125	127
Ostali troškovi	82,141	24%	78,290	22%	84,661	20%	76	108
UKUPNI TROŠKOVI	384,912	113%	388,798	108%	401,323	95%	110	103
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	-47,172		-29,274		20,272			
Porez na prihod	2,924		3,524		2,824			
NETO PRIHOD	-50,096		-32,798		17,448			

BROJ ZAPOSLENIH RADNIKA PO BANKAMA

Red.br.	BANKA	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.
1	ABS BANKA dd SARAJEVO	119	209	289
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo		29	46
3	BOR BANKA dd SARAJEVO	34	31	36
4	CENTRAL PROFIT BANKA dd SARAJEVO	319	389	481
5	COMMERCEBANK dd SARAJEVO	52	71	93
6	GOSPODARSKA BANKA dd SARAJEVO	99	105	125
7	GOSPODARSKA BANKA dd MOSTAR	30	29	46
8	RAIFFEISEN BANK HPB dd MOSTAR	82	147	194
9	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	168	203	248
10	HVB BANKA BiH dd SARAJEVO			44
11	INVESTICIJSKA BANKA FBiH SARAJEVO	69	67	71
12	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	205	210	201
13	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	24	36	40
14	LT KOMERCIJALNA BANKA dd LIVNO	64	60	61
15	LJUBLJANSKA BANKA dd SARAJEVO	82	91	90
16	MICRO ENTERPRISE BANK dd SARAJEVO	73	130	171
17	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	76	87	89
18	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	273	277	221
19	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	247	517	702
20	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	48	47	50
21	TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	349	374	374
22	UNA BANKA dd BIHA	136	98	80
23	UNION BANKA dd SARAJEVO	163	182	182
24	UNIVERSAL BANKA dd SARAJEVO	152	265	301
25	UPI BANKA dd SARAJEVO	79	123	145
26	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	65	68	148
27	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	48	80	122
28	ZAGREBAČKA BANKA BH dd MOSTAR	399	416	451
	OSTALE BANKE *	834	269	-
	UKUPNO	4,289	4,610	5,101

* Banke koje su imale statusnu promjenu (pripajanje/spajanje ili likvidacija)